

ВІДОМОСТІ

всесвітньої православної газети
ПОЛТАВСЬКОЇ ЄПАРХІЇ

12 (133) грудень 2012 рік

Видання
Полтавської єпархії
Української Православної Церкви

ПОЛТАВСЬКА ЄПАРХІЯЛЬНА ВІДОМОСТЬ

Засновано в 1864 р.
і відновлено в 2002 р. під назвою
«ВІДОМОСТІ ПОЛТАВСЬКОЇ ЄПАРХІЇ»

З благословення
Високопреосвященнішого Филипа,
митрополита
Полтавського і Миргородського

Прийдите, поклонимся и припадем Христу Цареви нашему Богу

еличайшую Тайну, свершившуюся под небом Палестины более двух тысяч лет назад, умом не постичь, чувствами не объять. Познать Любовь Божию, сошедшую к своим грешным созданиям для их спасения, возможно только верой.

Но есть ли она в тебе, во мне?..

Радость Рождества Христова, воспетую ангелами в чудесной песне — «Слава в вышних Богу и на земли мир, в человекех благоволение», — очень многие не приняли и тогда, когда Богомладенец был положен Пресвятой Богородицей в ясли для скота, и тогда, когда Слово Божие звало оторваться от земли и устремиться горе. И теперь часто нет места Христу в наших сердцах.

Но свет Вифлеемской звезды по-прежнему указывает путь к Нему, исполненному мира и готовому даровать его душам нашим. «Мир Мой даю вам», — говорит Господь.

Не о том мире, в котором не падают бомбы, ведет речь Спаситель. Его мир гораздо глубже и всеобъемлющее, Его мир — это космос для человеческого понимания. «Мир без войны», о котором мечтает человечество, — уже следствие, истекающее из благодатного источника мира Господня.

Но, мечтая о жизни без ужасов страданий и насилиственной смерти, человек тем не мене все реже пребывает в состоянии истинного душевного мира вследствие значительной удаленности от Бога и, увы, все реже стремится к нему. Знаем ли мы, какого блаженства лишает себя, какой радости, какой сладости?

Ведь не просто так чье-то сердце воззвало о спасении к своему Госпо-

ду, назвав Его «Иисусе сладчайший». О «сладости мира Христова» говорит нам преподобный Силуан Афонский, лицезревший Христа и стяжавший неизреченную благодать. О блаженстве оставил свидетельство Николай Мотовилов, переживший это состояние по молитве великого Серафима, Саровского чудотворца:

— Что же чувствуете вы теперь? — спросил меня отец Серафим.

— Необыкновенно хорошо! — сказал я.

— Да как же хорошо? Что именно? Я отвечал:

— Чувствую я такую тишину и мир в душе моей, что никакими словами выразить не могу!

— Это, ваше Боголюбие, — сказал батюшка Серафим, — тот мир, про который Господь сказал ученикам Своим: «Мир Мой даю вам»... мир, по слову апостольскому, «всяк ум преимущий». Так его называет апостол, потому что нельзя выразить никаким словом того благосостояния душевного, которое он производит в тех людях, в сердца которых его внедряет Господь Бог. Христос Спаситель называет его миром от щедрот Его собственных, а не от мира сего, ибо никакое временное земное благополучие не может дать его сердцу человеческому: он свыше даруется от Самого Господа Бога, потому и называется миром Божиим... Что же ещечувствуете вы? — спросил меня отец Серафим.

— Необыкновенную сладость! — сказал я.

И он продолжал:

— Эта та сладость, про которую говорится в Священном Писании: «от тута дому Твоего уплюются и потоком сладости Твоей напоши я...» От этой-то сладости наши сердца как будто тают, и мы оба исполнены такого блаженства, какое никаким язы-

ком выражено быть не может... Что же еще вы чувствуете?

— Необыкновенную радость во всем моем сердце!

И батюшка отец Серафим продолжал:

— Когда Дух Божий снисходит к человеку и осеняет его полнотою Своего наития, тогда душа человеческая преисполнется неизреченною радостью, ибо Дух Божий радостотворит все, к чему бы Он ни прикоснулся. Эта та самая радость, про которую Господь говорит в Евангелии Своем: «...В мире скорбни будете, но егда узрю вы, возрадуетесь сердце ваше, и радости ваше никтоже возмет от вас». Но как бы ни была утешительна радость эта, которую вы теперь чувствуете в сердце своем, все-таки она ничтожна в сравнении с тою, про которую Сам Господь устами Своего апостола сказал, что «радости той ни око не виде, ни ухо не слыша, ни на сердце человеку не взыдоша благая, яже уготовал Бог любящим Его». Предзадатки этой радости даются нам теперь, и если от них так сладко, хорошо и весело в душах наших, то что сказать о той радости, которая уготована нам на небесах плачущим здесь, на земле?.. Теперь за нами, батюшка, дело, труды к трудам прилагая, восходить нам от силы в силу и достигнуть меры возраста исполнения Христова...

Прислушаемся же и мы к словам святого Серафима. И пускай первым нашим делом станет поклонение ныне родившемуся Христу в духе и истине вслед за простыми пастушками и мудрыми волхвами, к чомуаждодневно призывает нас Церковь: «Приидите, поклонимся и припадем Христу Цареви нашему Богу...»

Подготовила Людмила Самойлова.

ІСХ
У номері:

В гостях у Господа

О паломничестве на Святую Землю

• 8-9

Путешествие на
Планету монахов

Впечатления о паломничестве на Афон

• 10-11

Миколаєве чудо
в Гадяцькому соборі

• 12

«Дети дорогие,
помяните любившего
 вас до конца жизни!»

О подвиге служения епископа
Полтавского Илариона (Юшенова)

• 13

Молдавский старец
Паисий Величковский

Его жизнь, учение и влияние
на православное монашество

• 15

ПРОСИМО
ВАШІХ ПОЖЕРТВ
НА БУДІВНИЦТВО
ВОСКРЕСЕНСЬКОГО
КРАФОРДІЛЬНОГО СОБОРУ
МІСТА ПОЛТАВИ

P/r 260021053001
у філії Полтавського
регіонального управління
ВАТ банк «Фінанси та Кредит»
МФО 331832, код 26304890

Сердечно
дякуємо всім
відомим
і не відомим
благодійникам!

З редакційної пошти

**Його Високопреосвященству,
Високопреосвященнішому Филипу,
митрополиту Полтавському і Миргородському**

Ваше Високопреосвященство, Високопреосвященніший наш Владико!

З Вашого благословення відбулася паломницька поїздка членів клубу шанувальників православної книги при Козельщинській центральній районній бібліотеці святыми місцями Черкащини та Чернігівщини під керівництвом клірика ввіреної Вам єпархії ієромонаха Меркурія (Скрипника).

Дозвольте скласти Вам щиру подяку за надану можливість помолитися і потрудитися в цій поїздці разом зі служителем вівтаря Божого.

Молитовно бажаємо Вам міцного здоров'я і Божого благословення на кожний день.

З повагою, любов'ю в Господі й надією на подальшу співпрацю, директор Козельщинської центральної районної бібліотеки В. В. Жеребило.

**Його Високопреосвященству,
Високопреосвященнішому Филипу, митрополиту Полтавському і Миргородському**

Ваше Високопреосвященство!

Від імені вчителів Полтавщини земно кланяємось Вам за те, що з Вашого благословення було забезпеченено участь педагогів у П'ятих Покровських міжнародних місіонерсько-просвітницьких читаннях.

Учасники читань від усього серця дякують Вам, дорогий Владико, за високу організацію, проведення та особистий внесок у справу духовної просвіти, за Ваші святі молитви, мудрі настанови та побажання.

Хочемо відзначити, що Ваша допомога була вкрай необхідною і корисною, оскільки ми дуже гостро відчували потребу в зібраннях такого рівня. Ми вкотре переконалися, що Церква ніколи не відокремлювала віру від знань, не обмежувала свободу творчості людини. Навпаки, взаємодіючи з суспільством, Православна Церква утверджує християнські цінності як основу розвитку держави та окремої особистості.

Уповаючи на милість Божу та представництво всіх святих угодників Божих, ми просимо святих молитов та Вашого благословення на подальшу роботу во славу Божу та на благо православного народу.

Возносячи молитви про Ваше Високопреосвященство, бажаємо Вам на всіх життєвих шляхах здравія, милості Господа, Покрова Божої Матері та спасіння Вашої душі.

**З щирою подякою та любов'ю в Господі
Ж. Г. Михайлець — учитель Полтавської
спеціалізованої школи №29, методист з питань
викладання предметів морально-духовного
спрямування, Л. М. Деряга — методист ПОІПДО,
Л. І. Боряк — директор Полтаевської ЗОШ №15,
Г. О. Касимова — вчителем Кременчуцької
ЗОШ №19, Г. А. Каліберда — член творчої групи при
ПОІПДО, Л. А. Лисяк — учителем Глибокобалківської
ЗОШ Решетилівського району, Н. М. Кравченко —
вчителем Полтаевської ЗОШ №24, Л. Б. Юзепенко —
вчителем Комсомольського НВК ім. А. І. Бугаєвської,
А. В. Онілко — методист Диканського БДЮТ,
Н. Г. Калашник — директор Козельщинського
БДЮТ, Ю. М. Северин — учителем Хорольської
спеціалізованої школи №3.**

**Ваше Високопреосвященство!
Вельмишановний Владико Филип!**

Прийміть низький уклін і щиру вдячність від учителів, науковців, директорів шкіл та позашкільних закладів освіти, від усіх небайдужих до справи духовного виховання дітей за Вашу пастирську опіку, за вдало організовані й проведені на високому рівні Покровські читання, за надані прекрасні умови проживання учасників читань.

Дорогий Владико! Ми вдячні Вам за Ваші святі молитви, за Вашу титанічну працю заради спасіння наших дітей. Вельмишановний Владико! За цей час, що Ви очолюєте Синодальний відділ релігійної освіти, катехізації та місіонерства Української Православної Церкви, Вами проведена колосальна робота в царині духовної просвіти дітей та молоді, а вони — майбутнє України!

Мені, як простій грішний сільський учительці, дуже присміно, що Ви звернули увагу на мою скромну роботу й надрукували конспекти занять із курсу «Біблійна історія та християнська етика». На обкладинці посібника зображені Господь під час проповіді й люди, що слухали й ловили кожне Його слово. Дуже вдало і глибоко символічно.

Дорогий Владико Филип! Господь сподобив Вас високого митрополичого сану. Усі свої сили Ви віддаєте на служіння Христу. Просимо у Всемилостивого Господа, щоб бути достойними звання християнина, щоб виконувати Ваші мудрі настанови, щоб любити Святу Церкву, як любите її Ви!

Многая і благая літа Вам, Ваше Високопреосвященство!

Просимо Ваших святих молитов і благословення!

**З глибокою повагою р. Б. Людмила (Решетилівка),
а також р. Б. Галина (Кременчук), р. Б. Алла (Диканька),
р. Б. Ніна (Козельщина), р. Б. Алла (Полтава)
та інші.**

Різдвяне послання

**Високопреосвященнішого Филипа,
митрополита
Полтавського і Миргородського,
духовенству, чернецтву
і всім вірним чадам
Полтавської єпархії
Української Православної Церкви**

«Це Діва, як у давнину сказано, зачавши в утробі,
народила Бога, Який став людиною»

Тропар п'ятої пісні канону Різдва Христового

Возлюблені у Господі отці, брати й сестри!
Моя у Христі возлюблена і Богом дав-
дана Полтавська паства!

У нинішній всеурочистий день ми знову духовно переживаємо радість здобуття світом свого Спасителя. Знову подумки бачимо Сина Бога Живого, Який лежить у яслах Віфлеємського вертепу. «Яке багатство благості! Що це за таїнство про мене! — захоплено вигукує святитель Григорій Богослов. — Я отримав образ Божий і не зберіг його; Він сприймає мою плоть, щоб і образ спасти, і плоть обезсмертити».

Втілення Сина Божого «від Духа Святого і Марії Діви» докорінно змінило життя людства. Воно дало людям сили боротися з гріхом, примирило з Богом, усиновило людей Отцю і відродило їхнє ество. З цього моменту Творець став нескінченно близький Свому творінню. Відроджене людство, вийшовши на шлях удосконалення, пізнало найбільші таємниці, зрозуміло, що є Істина і як треба жити. А тому ми усвідомлюємо, що Різдво Христове сповнене позачасового значення і має пряме відношення до долі кожної людини. Навіть той, хто поки ще нічого не знає про подвиг Спасителя, може тепер пізнати Істину, стати чадом Божим і успадкувати життя вічне. Ось чому раділо Небо в Різдвяні ніч.

Ось чому небожителі, радіючи відродженню людського роду, співали дивну пісню: «Слава в вишні Богу і на землі мир, у людях благовоління» (Лк. 2, 14). Чудо і сила християнської віри в тому, що ця «радість велика» дарується нам нині в усій своїй повноті, так само, як і більш ніж дві тисячі років тому. Ми не згадуємо — ми святкуємо Різдво Христове, тому що воно, звершившися одного разу, вічно наповнює людей миром і радістю!

Минулій рік став для нас роком благості Господньої. Мілістю Божою продовжується успішне улаштування церковного життя на Полтавській землі. Наш народ все більше повертається до батьківської віри. У багатьох містах і селах діти й отреки опановують знання про православну віру і культуру. Храми наповнюються парафіянами різного віку й різного роду діяльності. Тисячі людей моляться Богу, читають духовну літературу, беруть участь у справах церковних. Усьому цьому я став свідком, відвідавши чимало парафій Полтавської єпархії.

Видимим знаком благовільння Божого до нашої землі стало принесення в її межі з Малої Гефсиманської Плащаниці Пресвятої Богородиці. Сама Царіця Небесна через цей образ відвідала Полтавську

землю і розпростерла над усіма її жителями Свій чесний омофор. Повернувшись на свою малу батьківщину і наш святий співвічизник — преподобний Паїсій Величковський, у часточці своїх мощей, які тепер завжди будуть перебувати в Полтаві.

Року, що завершився, Господь сподобив мене знову побувати на дорозі моєму серцю Святій Афонській Горі — місці особливої присутності Матері Божої. Там, перед її чудотворними іконами та мощами святих угодників Божих, ми підносili полум'яні молитви про нашу улюблenuй Богом даровану полтавську паству й про нашу багато-стражданну Вітчизну — Україну.

У свято пришестя Спасителя наші погляди звертаються до колиски християнства — Святої Землі. Величезного болю серцям усіх віруючих завдала звістка про те, що там, де дві тисячі років тому ангели сповістили: «Слава в вишні Богу, і на землі мир», знову лунали вибухи й пролилася кров невинних людей. У ці Різдвяні дні ми молимо Творця, щоб земля, освячена народженням, життям, стражданням і Воскресінням Спасителя нашого, стала, нарешті, місцем, де «милість і істинна зустріліся, правда і мир облобизалися» (Пс. 84, 11).

Возлюблені у Господі! Прославляючи Народженого у Віфлеємі Христа, поклонімось Йому і ми разом із волхвами й пастирами. Хай кожен із нас прихилить свої коліна і з трепетом та глибокою вірою принесе, за словом святителя Іоанна Златoustого, набагато коштовніші дарунки, ніж волхви: «Вони принесли золото — ти принеси цнотливість і чесноту; вони принесли ладан — ти принеси чисті молитви, ці духовні паохощі; вони принесли смиру — ти принеси смиренномудрість, серце змалене і милостиню...»

Від серця, сповненого радості, вітаю вас, всечесні отці, шановні клірики, насељники обителей, брати й сестри, з великим і спасительним для світу святоті Різдва Христового і Новоліття. Молитовно бажаю всім вам бути ревними виконавцями волі Божої, приносити духовні дари народженному нині Спасителю світу, щоб ім'я Його славилось завжди, нині, і повсякчас, і на віки віків. Амінъ.

**Смиренний
Филип,**

**милістю Божою митрополит
Полтавський і Миргородський, ваш богомолець
біля Різдвяних ясел Богонемовляти.**

**Різдво Христове 2012/2013.
Кафедральний град Полтава.**

Новорічне вітання

Високопреосвященнішого Филипа, митрополита Полтавського і Миргородського

Дорогі мої!

Новоліття, яке гряде, для кожного з нас завжди стає приводом для роздумів: що принесе прийдешній рік? Яким він буде? Що збудеться з задуманого?

Кожен відповість на це питання по-своєму... Але для віруючої людини, для християнина відповідь зрозуміла і проста. А ключем до неї є те світле свято, яке відбувається в ці дні, — Різдво Христове: свято жертовної і смиренної, всемогутньої і спасительної Божої любові.

І наша відповідь така: майбутній рік стане новим літом благості Божої. Ми впевнені, що Господь знову благословить вінесь літа благості Своєї (Пс. 64, 12). Якщо Бог «так возлюбив світ, що віддав Сина Свого Єдинородного, щоб кожен, хто вірує в Нього, не загинув, але мав життя вічне» (Ін. 3, 16), то новий рік даст кожному з нас можливість ще й ще раз причаститися великої радості бути спасеним Богом. Новий рік — новий час для молитви і добрих справ. Новий рік — час для любові до Бога і любові до близьнього. Новий рік — час дружби і

допомоги. Новий рік — час праведності, миру і радості у Дусі Святому (Рим. 14, 17).

І все це тому, що Христос — наш Бог, Який любить нас більше, ніж можна собі й уявити. Він дарує нам цей рік, і ми з вдячністю приймаємо цей дар.

Хай примножаться для всіх нас у новому році благодать і мир від Всеблагого Бога!

Смиренний

† Филип,

**Митрополит Полтавський і
Миргородський.
Рік Божого 2013.
Кафедральний град Полтава.**

Вітамо

Ваше Високопреосвященство, Високопреосвященніший Владико-митрополит Філіп!

30 грудня виповнюється чергова річниця Вашої архієрейської хіротонії.

Від імені багатотисячної пастви полтавської землі вітаємо Ваше Високопреосвященство і зичимо рясних Божих благословень у відповідальному й нелегкому служінні Богу і Святій Церкві.

Хай милостивий і щедрий Господь, Який поставив Вас на свічнику церковному, даст Вам у мірі й натхненні, здравій та любові на многая літа право правити Слово Христової Істини.

Іс полла еті Деспота!

Відбулися збори благочинних

3 грудня під головуванням Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Філіпа в залі засідань Духовно-просвітницького центру Полтавської єпархії відбулися збори благочинних єпархії. Під час наради були порушені актуальні питання єпархіального життя, активізації соціальної діяльності на парафіях, були заслушані доповіді про виконану роботу. Збори почалися і закінчилися спільною молитвою.

Вітамо

Часто в житті буває так, що доленоносими стають на перший погляд незначні події, а допомагають у складних ситуаціях прості скромні люди. Вони не сурмлють про свої справи, але чесно, на совість виконують доручене їм. Щаслива сім'я, в якій є такий міцний фундамент. Щастій і колективу, в якому є такі працівники.

Для управління Полтавської єпархії в усіх господарських справах став міцною основою Василь Олександрович Мамон. Сумлінний трудівник і скромна людина.

Чверть століття тому Василь Олександрович прийшов працювати в єпархіальне управління водієм архіерея, а згодом на його плечі лягли й обов'язки завгоспа у найширшому смислі — з утримання, ремонту, благоустрою, навіть будівництва в єпархіальному управлінні й архієрейській резиденції.

Вітаємо нашого колегу з 25-річчям роботи в єпархії! Зичимо здоров'я духовного і тілесного, милостей Божих, допомоги в усіх добрих починаннях, сімейного затишку на многая і благая літа.

Митрополит Филип привітав працівників прокуратури

30 листопада в Полтавському обласному академічному музично-драматичному театрі ім. М. В. Гоголя відбулися урочисті збори, присвячені Дню працівників прокуратури. Відкрив їх прокурор області Андрій Миронов.

Представників більш ніж півторатисячного загону прокурорів, їхніх помічників, слідчих, інших працівників прокуратури області, а також ветеранів служби привітали голова Полтавської

облдержадміністрації Олександр Удовіченко, голова Полтавської обласної ради Іван Момот, керівники обласних організацій та установ.

У цей день Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип із високої трибуни побажав усім, хто стоїть на сторожі закону й покликаний трудитися над побудовою правової держави, Божих милостей, миру і здоров'я, гараздів та родинного затишку.

Недільна Літургія в Андріївському храмі селища Чутове

2 грудня, в неділю 26-ту після П'ятидесятниці, день пам'яті святителя Філарета, митрополита Московського, Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип звершив Божественну Літургію в Андріївському храмі селища Чутове. Його Високопреосвященству співслужили секретар єпархії протоієрей Михаїл Волощук, благочинний Машівсько-Чутівського округу протоієрей Анатолій Чулей, настоятель Андріївського храму протоієрей Олег Коваленко, прес-секретар єпархії ігумен Тихон (Васильєв), секретар-референт єпархії протоієрей Миколай Довганич, клирик храму священик Стефан Даниловський. Після Євангельського читання проповідь виголосив секретар єпархії протоієрей Михаїл Волощук. Багато парафіян цього дня приступили до Таїнств Сповіді та Причастя. Після закінчення богослужіння до духовенства і мирян звернувся Високопреосвященніший Владика зі словами проповіді.

Цього ж дня митрополит Філіп відвідав храм Різдва Пресвятої Богородиці селища Артемівка і Петро-Павлівський храм села Чапаєве Чутівського району. Високопреосвященніший Владика ознайомився з ходом будівництва храму Різдва Пресвятої Богородиці, мав спілкування з настоятелем храму протоієрем Володимиром Шутком, а також ознайомився зі станом парафіяльного життя Петро-Павлівської парафії і в супроводі настоятеля храму священика Георгія Калиниченка оглянув храмову територію. Під час відвідування Владику супроводжували секретар єпархії протоієрей Михаїл Волощук і секретар-референт єпархії протоієрей Миколай Довганич.

Вітамо

Епіхіальна хроніка

25 листопада у Військовому інституті телекомуникацій та інформатизації Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут» м. Полтави в урочистій обстановці склали присягу на вірність своєму народові курсанти першого курсу.

Загалом у святковий день присягнули «ніколи не зрадити українському народові» близько 450 курсантів. Розпочався військовий ритуал із виступів та побажань почесних гостей і керівників інституту. З благословення митрополита Полтавського і Миргородського Філіпа, клирик Андріївського храму Полтави священик Андрій Твердохліб узяв участь в урочистій посвяті військовослужбовців. На завершення свята складання присяги зведеній батальйон курсантів пройшов урочистим маршем у супроводі військового оркестру.

28 листопада, в день початку Різдвяного посту, група студентів природничого факультету Полтавського національного

педагогічного університету імені В. Г. Короленка відвідала Свято-Гірську Успенську Лавру. У древній і славний монастир вишили студенти 2 курсу заочного відділення факультету та студенти 5 курсу денної форми навчання. Їх супроводжували заступник декана факультету з навчальної роботи Людмила Миколаївна Гомля та старший викладач кафедри біології Наталія Олексandrівна Корчан. У поїздці брали участь також священнослужителі, які заочно навчаються на факультеті, — прес-секретар єпархії ігумен Тихон (Васильєв) і ключар полтавського храму Святих мучениц Віри, Надії, Любові протоієрей Сергій Касьяненко. Після прибуття в Лавру студенти вклонилися святиням обителі — Свято-Гірській іконі Божої Матері та мощам преподобного Іоанна Свято-Гірського, відвідали з екскурсією крейдяні печери, а також піднялися до скиту обителі.

29 листопада, з благословенням Високопреосвященнішого митрополита Полтавського

Миргородського Філіпа, відбулося освячення куполів і накупольних хрестів для Свято-Вознесенського храму Котельви. Чин освячення очолив секретар єпархії протоієрей Михаїл Волощук у співслужінні благочинного Котелевського округу протоієрея Василія Довганича, настоятеля Свято-Вознесенського храму священика Миколая Ковальова, секретаря-референта єпархіальної управління протоієрея Миколая Довганича та духовенства благочиння. На освячені були присутні голова агроЕФІРМ «Маяк» В'ячеслав Прийма, голова селищної ради Іван Гарькавенко, парафіяни храму та численні жителі селища. Зі значною духовною та історичною подією земляків привітав голова агроЕФІРМ «Маяк» В'ячеслав Прийма. Коли віруючі прикладалися до хреста — основи і осереддя всього церковного життя, символу спасіння людини, — на храм встановили златоглавий купол, який увінчали освяченим хрестом.

Архієрейське богослужіння у свято Введення в храм Пресвятої Богородиці

4 грудня Церква ославує Пресвяту Отроковицю, Яка «вводиться днесь» у Святая Святих як «священний скарб Божої слави». У день цього світлого свята Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Філіп звершив Божественну Літургію у Свято-Миколаївському храмі Кобеляк. Його Високопреосвященству співслужили секретар єпархії протоієрей Михаїл Волошук, настоятель Миколаївського храму, благочинний Кобеляцького району протоієрей Василій Сверлович, прес-секретар єпархії ігумен Тихон (Васильєв), секретар-референт єпархії протоієрей Миколай Довганич, клірик храму священик Георгій Малета. Після Євангельського читання проповідь виголосив секретар єпархії протоієрей Михаїл Волошук. Багато парафіян приступили до Таїнств Сповіді та Причастя.

За Божественною Літургією Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Філіп висвятив у сан диякона випускника Полтавської Місіонерської Духовної семінарії Володимира Тарасовського.

Після закінчення богослужіння до духовенства і мирян звернувся

Високопреосвященніший Владика зі словами привітань та благопобажань із нагоди свята. За богослужінням були присутні голова Кобеляцької райдержадміністрації Анатолій Таранунич і голова Кобеляцької районної ради Юрій Тагадюк.

По закінченні богослужіння Владика Філіп разом із керівниками району відвідав місце будівництва Покровського храму в Кобеляках,

ознайомився з ходом будівельних робіт, мав спілкування з настоятелем храму протоієрем Георгіем Момоходом. Під час відвідування Владику супроводжували секретар єпархії протоієрей Михаїл Волошук, благочинний Кобеляцького округу протоієрей Василій Сверлович і секретар-референт єпархії протоієрей Миколай Довганич.

Архієрейське богослужіння в Успенському соборі Гадяча

9 грудня, в неділю 27-му по П'ятидесятниці, в день пам'яті святителя Інокентія Іркутського, Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Філіп очолив служіння Божественної Літургії в Свято-Успенському соборі Гадяча. Його Високопреосвященству співслужили благочинний Гадяцького округу протоієрей Ігор Цебенко, настоятель Всіхсвятського храму міста Гадяча протоієрей Стефан Кавчак, прес-секретар єпархії ігумен Тихон (Васильєв), секретар-референт єпархії протоієрей Миколай Довганич та духовенство Гадяцького благочиння.

Напередодні Високопреосвященніший Владика Філіп звершив всеношне бдіння у Свято-Макаріївському кафедральному соборі Полтави.

За Літургією після Євангельського читання проповідь виголосив протоієрей Олег Мостовий.

По завершенні Літургії Високопреосвященніший Владика привітав духовенство та прихожан із не-дільним днем, нагадав про те, що

в дні Різдвяного посту Церква запликає своїх вірних до утримання та до участі у Таїнствах Сповіді та Причастя, а також звернуся зі словами повчання з нагоди дня пам'яті святителя Інокентія Іркутського.

По завершенні богослужіння Високопреосвященніший митрополит

Полтавський і Миргородський Філіп відвідав Преображенську парафію села Мартинівка Гадяцького району, де оглянув новоспоруджений храм та спілкувався з настоятелем священиком Володимиром Костенком.

Єпархіальна хроніка

1 грудня в Полтаві відбулася Всеукраїнська науково-практична конференція «Григорій Сковорода і Паїсій Величковський: постаті на тлі епохи». Організаторами були Інститут літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України, управління культури Полтавської облдержадміністрації та Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі».

У роботі конференції взяли участь науковці Полтавщини та інших регіонів України, представники вищих навчальних закладів міста, члени науково-дослідного центру Сковородинознавства, студенти.

З благословення Високопреосвященнішого Філіпа, митрополита Полтавського і Миргородського, голови Синодального віddілу релігійної освіти, катехізації та місіонерства, в роботі конференції взяли участь благочинний Полтавського району протоієрей Александр Антонюк та священик Сергій Пашко.

Під час пленарного засідання в аудиторії перебувала ікона преподобного Паїсія Величковського з часткою його святих мощей, перенесена сюди, з благословення Високопреосвященнішого Владики Філіпа, зі Спаської церкви.

1–2 грудня, з благословення Високопреосвященнішого Філіпа, митрополита Полтавського і Миргородського, проректор із виховної роботи Полтавської Місіонерської Духовної семінарії протоієрей Ростислав Денисюк та завідувач іконописним відділенням Сергій Іванович Горбань взяли участь у Міжнародній науковій конференції «Ісихазм в історії та культурі Православного Сходу: до 290-річчя з дня народження старця Паїсія Величковського». Організаторами конференції виступили Чернігівський Національний педагогічний університет ім. Т. Г. Шевченка, Інститут російської літератури (Пушкінський Дім) Російської Академії Наук (Санкт-Петербург), Кафедра ЮНЕСКО з компаративних досліджень духовних традицій, специфіки їхніх культур і міжрелігійного діалогу, редакція релігійно-філософського та культурологічного журналу «Віра і життя» (Чернігів), Чернігівська облдержадміністрація. Метою конференції став системний і різномічний аналіз історії виникнення ісихазму, його розвитку і впливу на філософію, культуру, мистецтво, літературу Православного Сходу. Конференція була

присвячена пам'яті одного з відомих православних письменників, перекладача святоотцівської літератури, який відродив у XVIII столітті ісихастицьке вчення, уродженця Полтави, старця Паїсія Величковського. У рамках секції «Ісихастицьке вчення в історії Православної Церкви на Русі» протоієрей Ростислав Денисюк виступив із доповіддю «Традиції ісихазму в Руській Церкві XIV–XVI століття». У рамках секції «Ісихазм і художня культура» Сергій Іванович Горбань прочитав доповідь «Безсанкірний прийом та особливості передачі концепції світла в українському іконописі кінця ХХ — початку ХХІ століття на прикладі творів майстерні Л. Д. Ляпича». 2 грудня учасникам конференції була запропонована екскурсія стародавнім Черніговом.

6 грудня — день пам'яті святого благовірного князя Александра Невського, покровителя православного воїнства, і державне свято — день Збройних сил України. Цього дня в навчальному вузлі зв'язку військової частини А3990 Сергій Дерев'янко вручив отцю Максиму письмову подяку за вагомий внесок у розвиток духовного життя військовослужбовців частини.

Нагадаємо, що 5 грудня 2011 року в навчальному вузлі зв'язку військової частини № 3990 відбулося урочисте освячення домового храму на честь благовірного князя Александра — покровителя православного воїнства.

По завершенні святкового молебнню заступник командира батальйону навчального вузла зв'язку військової частини А3990 Сергій Дерев'янко вручив отцю Максиму письмову подяку за вагомий внесок у розвиток духовного життя військовослужбовців частини.

Всеукраїнський семінар з питань релігійної освіти та катехізації

11 грудня, з благословення Його Блаженства, Блаженнішого Митрополита Київського та всієї України Володимира, Синодальним відділом релігійної освіти, катехізації та місіонерства був проведений Всеукраїнський семінар, присвячений проблемам релігійної освіти та катехізації. Семінар відбувся в Успенській Києво-Печерській Лаврі. У заході взяли участь представники 30 єпархій Української Православної Церкви, начальник відділу Головного управління освіти і науки м. Києва О. Г. Фіданян, київські вчителі та методисти, представники ЗМІ.

Після початкової молитви «Царю небесний» до присутніх зі вступним словом звернувся Високопреосвященіший митрополит Полтавський та Миргородський Філіп, голова Синодального відділу релігійної освіти, катехізації та місіонерства Української Православної Церкви.

У ході роботи семінару старший викладач кафедри філософії Дніпропетровського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти Олена Рогова презентувала методичні напрацювання з курсів духовно-морального спрямування; були заслушані доповіді директора громадської організації «Україна Православна» О. В. Бойка-Бойчука «Сучасний стан і тенденції розвитку України як актуалізація релігійної освіти й катехізації»; начальника відділу Головного управління освіти і науки м. Києва О. Г. Фіданян «Сучасний стан викладання культурологічного курсу "Християнська етика в українській культурі" в ЗОНЗ м. Києва»; співробітника Синодального відділу релігійної освіти, катехізації та місіонерства Української Православної Церкви, співробітника громадської організації «Україна Православна» ієрея Андрія Кудрявцева «Про задачі та форми катехізаторської роботи Української Православної Церкви в сучасних умовах (за матеріалами концепції: "Релігійна освіта й катехізація як головна місія Православної Церкви")»; завуча коледжу ім. В. Сухомлинського Л. С. Євсюкової «Досвід православних ініціатив в ЗОЗ (на прикладі коледжу ім. В. Сухомлинського м. Києва)»; головного редактора газети «Родительський комітет» ієрея Александра Каневського «Всеукраїнська газета "Родительський комітет" та єпархії — можливості взаємної підтримки».

Під час роботи семінару доповідачі відповіли на запитання аудиторії та дали практичні рекомендації з приводу процесу впровадження предметів духовно-морального спрямування в українських школах. Нарікінці роботи семінару Високопреосвященіший митрополит Філіп висловив побажання, щоб проведення таких семінарів у подальшому мало регулярний характер.

Архієрейське богослужіння в Андріївському храмі Полтави

13 грудня, в день пам'яті святого апостола Андрія Первозваного, просвітителя нашої землі, в «наймолодшому» храмі Полтави на честь Святого апостола Андрія (вул. Сінна) відбулася Божествenna Літургія, яку очолив Високопреосвященіший митрополит Полтавський і Миргородський Філіп. Його Високопреосвященству співслужили секретар єпархії протоієрей Михаїл Волощук, благочинний Полтавського міського округу протоієрей Іоанн Корніenko, прес-секретар єпархії ігумен Тихон (Васильєв), секретар-референт єпархії протоієрей Миколай Довганич, клірики Андріївського храму священики Віталій Хільченко, Андрій Твердохліб, Димитрій Верланов.

Нагадаємо, що під час свого Першосвятительського візиту в Полтаву в жовтні 2010 року Предстоятель Української Православної Церкви Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Володимир звершив чин освячення місця під будівництво храму на честь Святого апостола Андрія Первозваного. Тут у 1930-ті роки був зруйнований храм, в якому служив сповідник Православної віри священномученик Василій (Зеленцов), єпископ Прилуцький, вікарій Полтавської єпархії.

У день престольного свята біля церковних воріт Високопреосвященіший Владику зустрічали маленьки парafіяни з хлібом-сіллю і кошиком квітів.

За малим входом Високопреосвященіший Владика удостоїв права носіння наперсного хреста священика Віталія Хільченка, а також нагородив камилавкою священика Димитрія Верланова.

У цей день проповідь про апостольські труди Андрія Первозваного виголосив священик Димитрій Верланов.

Храм був заповнений прочанами, багато з них за богослужінням причалися Святих Христових Таїн.

Після закінчення Літургії до присутніх зі словами проповіді звернувся Високопреосвященіший Владиця Філіп.

У день свята для нового храму були передані ікони апостола Андрія Первозваного та святителя і чудотворця Миколая. Ікону святителя Миколая передав меценат будівництва Андрій Сокіл.

З благословення Предстоятеля Української Православної Церкви Блаженнішого Митрополита Київського і всієї України Володимира, за старанні труди на благо Церкви Христової Його Високопреосвященство вручив орден Української Православної Церкви святого благовірного князя Ярослава Мудрого Володимиру Задорожному.

Єпархіальна хроніка

6 грудня у військовій частині №3990 з нагоди 21-ї річниці створення Збройних сил України відбулися урочисті заходи. З благословення митрополита Полтавського і Миргородського Філіпа, член єпархіального відділу зі співробітництва зі Збройними силами, настоятель Всіхсвятського храму священик Кирил Яцуно, клірик Макарівського собору протоієрей Алексій Соловйов, клірик Андріївського храму священик Андрій Твердохліб взяли участь в урочистій частині свята. Зі словами привітання до військовослужбовців звернувся священик Кирил Яцуно, нагадавши про чесноти, що повинен мати справжній захисник Вітчизни, про важливість віри в Бога та потрібність сповіді та причастя для повноцінного життя кожного християнина. Тим більше, що у військовій частині є храм Святого мученика Іоанна Воїна, де щонеділі звершується Божествenna Літургія і де кожен може причаститися й отримати духовну підтримку. Після привітання було вручене подяка від митрополита Полтавського і Миргородського Філіпа тим військовослужбовцям, які брали активну участь у будівництві цього храму, освяченого на весні минулого року.

13 грудня відбулося засідання вченої ради Полтавської Місіонерської Духовної семінарії. З благословення Високопреосвященішого митрополита Полтавського і Миргородського Філіпа, ректора Полтавської Місіонерської Духовної семінарії, за сідання очолив віце-ректор архімандрит Веніамін (Погребной). Було підбито підсумки I навчального півріччя 2012/13 навчального року. Зі звітами за перший семестр виступили проректор із виховної роботи протоієрей Ростислав Денисюк, проректор із навчальної роботи Людмила Рибальченко, проректор із місіонерської роботи протоієрей Сергій Яблуновський. Завідувачі богословсько-місіонерським, регентським та іконописним відділеннями поінформували присутніх про виконану роботу й запропонували ряд проектів.

14 грудня в Україні відзначається День вшанування учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС. Указ про заснування цієї пам'ятної дати підписаний Президентом України 10 листопада 2006 року.

Цього дня на звернення керівництва Полтавського товариства ліквідато-

рів Чорнобильської катастрофи і з благословення Високопреосвященішого митрополита Полтавського і Миргородського Філіпа в Свято-Макарівському кафедральному соборі Полтави була звершена панаахида за всіма загиблими ліквідаторами ЧАЕС та тими, хто помер від хвороб після ліквідації. Звершив заупокійне богослужіння клірик собору протоієрей Алексій Соловйов.

20 грудня газета «Полтавський вісник» відзначила 110 років з дня заснування.

14 грудня 1902 року (1 грудня за старим стилем) вийшов перший номер газети «Полтавський вісник», засновником якої став Дмитро Іваненко. Він очолював редакцію до 1907 р., потім змушений був залишити цю посаду у зв'язку з фінансовими ускладненнями. «Полтавський вісник» виходив до 30 квітня 1917 року. Редакція обіцяла читачам, що шукає кошти і незабаром сподівається відновити вихід. Та це вдалося зробити аж через... 73 роки.

14 листопада 1990-го полтавці знову отримали газету з такою ж назвою. Правда, то був уже орган міської ради.

Варто зазначити, що з 2010 року в обласній щотижневій газеті «Полтавський вісник» впроваджено вихід додатку до «Відомостей Полтавської єпархії» — «Православного вісника». На своїх сторінках видання знайомить читача з основами християнського віровчення, православним поглядом на актуальні проблеми сучасності, подаються проповіді на Євангельські читання та розповіді про життя і подвиги святих.

20 грудня численні друзі й шанувальники «Полтавського вісника» зібралися у Галереї мистецтв на урочистості з нагоди ювілею газети.

Колектив, очолюваний редактором Ларисою Семенягою, привітав секretar Poltavskoї єparhii protoiereem Mihailom Vološuk, який зачитав на урочистому зібранні вітальну адресу Високопреосвященішого митрополита Poltavskoї i Mirogradskoї Filiipa, та передав у дарунок редакції ikonu Božoї Materi. Zaixid vіdvidav, з благословення Високопреосвященішого митрополита Poltavskoї i Mirogradskoї Filiipa, pres-sekretar єparhii iguumen Tikhon (Vasyl'ev).

Архієрейське богослужіння в Свято-Миколаївському соборі Комсомольська

16 грудня, в недалю 28-му після П'ятидесятниці, в день пам'яті святого пророка Софонії і преподобного Сави Сторожевського, в Свято-Миколаївському соборі Архієрейського подвір'я міста Кomsомольська відбулося урочисте богослужіння.

Перед початком Літургії студенти 1 курсу Полтавської Місіонерської Духовної семінарії отримали благословення Ректора семінарії Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа на носіння підрясників. Після того як першокурсники надягли підрясники й відчали себе справжніми семінаристами, Високопреосвященніший Владика звершив чин хіротесії у читців над студентами 4 курсу, які в цьому навчальному році залишають стіни рідної *alma mater*. Кожен зі студентів був одягнений у малий фелонь, який означає поставлення читця на першу сходинку священної єпархії, а також прочитав уривок із Апостольських послань на знак готовності прийняти апостольське служіння.

Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип очолив звершення Божественної Літургії. Йому співслужили клірики собору, викладачі Місіонерської семінарії у священно-

му сані, духовенство Полтавської єпархії. Піснеспіви Божественної Літургії виконували два хори — чоловічий під управлінням диякона Бориса Лебедєва і смішаний, що складається із студентів регентського богословсько-місіонерського відділення семінарії.

Багато хто з прихожан приступили до Причастя Святих Христових Таїн.

Після закінчення богослужіння Високопреосвященніший Владика звернувся зі словами привітань та благословення до присутніх у храмі.

Високопреосвященніший Владика вручив Архієрейські грамоти студентам Полтавської духовної школи в благословення за старанні труди в організації та проведенні V Покровських міжнародних місіонерсько-просвітницьких читань. Грамотами були нагороджені Максим Максимов, Дмитро Лаушкін, Ігор Мельникович, Яків Прутян, Олександр Чупіка, Максим Катеринчик, Дмитро Семеліт, Олександр Шевляков, Олександр Вакулич, Руслан Манухін, Володимир Мельников.

Була зроблена фотографія Ректора та віце-ректора зі студентами, поставленими у читців.

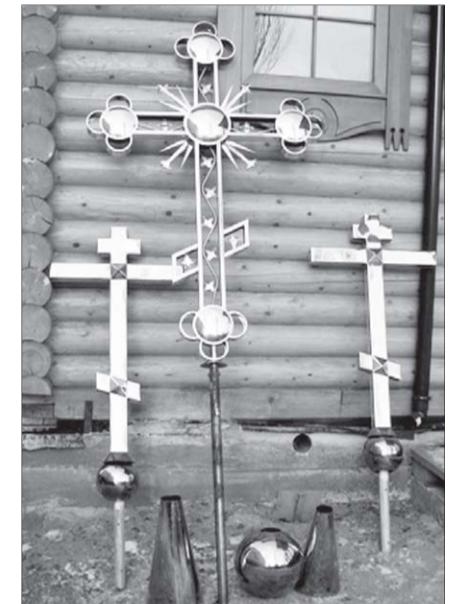
Освячено хрести для Трьохсвятительського храму Комсомольська

Триє будівництво Трьохсвятительського храму при Полтавській Місіонерській Духовній семінарії.

Нагадаємо, що чин закладення храму на території семінарії звершено 6 липня 2012 р. з благословення Високопреосвященнішого архієпископа (нині митрополита) Полтавського і Миргородського Филипа. 25 жовтня на дзвіницю і вівтар споруджуваного дерев'яного храму встановлені куполи.

16 грудня Ректор Полтавської Місіонерської Духовної семінарії Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип у присутності викладачів семінарії у священному сані, вихованців духовної школи і жителів Кomsомольська звершив освячення хрестів для храму.

Цього ж дня Високопреосвященніший Владика-Ректор у супроводі віце-ректора архімандрита Веніаміна (Погребного) оглянув фундамент корпусу студентацького гуртожитку, що будується при семінарії, а також розписи семінарського домового храму на честь Преподобного Нестора Літописця, зроблені зусиллями викладачів і вихованців іконописного відділення Полтавської семінарії.

До Полтави принесена ікона та частка мощей великомученика і цілителя Пантелеймона

З благословення Предстоятеля Української Православної Церкви Блаженнішого Митрополита Київського і всієї України Володимира, 17 грудня в Полтаву принесена ікона та частка мощей великомученика і цілителя Пантелеймона. Святиню зустрічав у Свято-Макаріївському кафедральному соборі Полтави Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип разом із духовенством міста та віруючими.

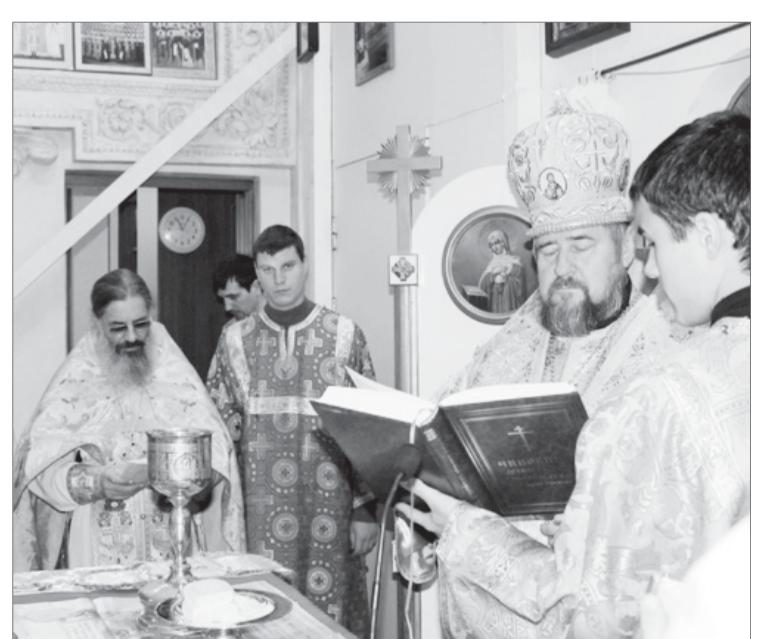
Після зустрічі перед іконою був звершений молебень із читанням акафісту.

Свяตина знаходилася в Макаріївському соборі до 23 грудня, після чого перенесена до храму мучениць Віри, Надії, Любові, а з 27 по 30 грудня можна буде вклонитися святині в храмі мученика Іоанна Война.

Митрополит Филип звершив Божественну Літургію в храмі святителя Амвросія Медіоланського в Мілані в день пам'яті святителя Миколая Чудотворця

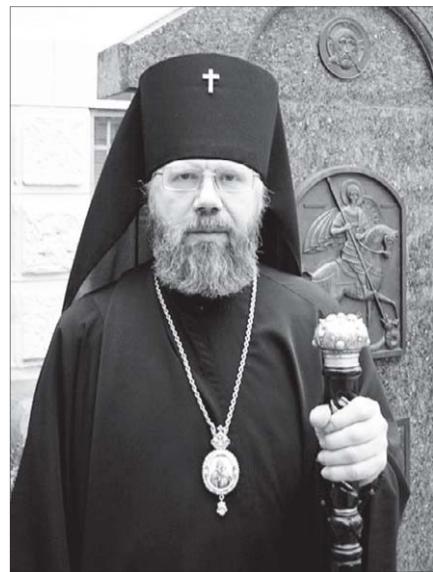
19 грудня, в день пам'яті святителя і чудотворця Миколая, Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип очолив служіння Божественної Літургії на Свято-Амвросіївському приході Руської Православної Церкви в м. Мілані (Італія) з благословення Предстоятеля Української Православної Церкви Блаженнішого Митрополита Київського і всієї України Володимира та на запрошення настоятеля парафії на честь святителя Амвросія Медіоланського архімандрита Амвросія (Макара). Його Високопреосвященству співслужили архімандрит Амвросій (Макар), перший заступник Голови Синодального відділу релігійної освіти, катехізації та місіонерства УПЦ протоієрей Александр Білокур, а також духовенство приходу. За богослужінням молитовно співали архієрейський чоловічий квартет Свято-Макаріївського кафедрального собору Полтави під управлінням диякона Димитрія Литвиненка.

Після закінчення богослужіння Високопреосвященніший Владика Филип привітив присутніх із днем пам'яті великого угодника Божого святителя Миколая, а також передав благословення Предстоятеля Української Православної Церкви Блаженнішого Митрополита Київського і всієї України Володимира настоятелю та парафіяном Амвросіївського храму.

Архиепископ Белоцерковский и Богуславский Августин:

«Унія — прямий путь к разрушению традиций»

Вежегодных международных Свято-Михайловских чтений в Беларуси, которые в этом году назывались «400-летие явления Крупецкой иконы Божией Матери: свидетельства о стоянии народа белорусского в вере», принял участие Архиепископ Белоцерковский и Богуславский Августин, председатель Синодальной богословско-канонической комиссии Украинской Православной Церкви. В течение двух десятилетий Владыка Августин возглавлял Львовскую кафедру. По просьбе журналистов Его Высокопреосвященство высказал православный взгляд на историю и современность униатского проекта:

«Я думаю, на тему унии надо говорить откровенно и по существу. Я более 20 лет был управляющим Львовской кафедры и непосредственно видел не только, как возрождалась уния, но и как она решала вопрос добрососедства, сосуществования с Православием. Даже Католическая Церковь, Ватикан заявляет о том, что уния — это не путь к единству и не модель поиска утерянного единства христианского Востока и Запада. Однако она существует, и с этим надо считаться. Никто не призывает к ее

ликвидации. Пусть люди как определились, как настроились, так и молятся. Но только неумный человек, недальновидный или руководствующийся какими-то нехристианскими мотивами может искать путь ее расширения, углубления, то есть продолжать процесс, начавшийся после Брестской унии. Дело в том, что религия — это не только вероучение, не только догматика, не только богослужение. Это еще и менталитет. Религия во многом определяет привычки и образ жизни народа. Мусульмане разбросаны по всему миру, но чем-то они похожи. Так же католики и православные. Я уже не говорю об иудеях. То же можно сказать и в отношении буддистов. Все это формировалось столетиями. Мы знаем, как возникла уния. Я буду делать доклад на тему «Латинизация униатской церкви как неизбежное следствие Брестской унии». Понимаете, мы с римо-католиками не выясняем отношения, мы не оправдываемся друг перед другом и ничего друг другу не доказываем. А униаты вынуждены постоянно что-то доказывать: кто они, откуда, какая у них вера, какой обряд... Этот комплекс какой-то вины, я бы сказал, неполнценности, создаёт у них на подсознательном уровне неприятие Православия. К сожалению, даже среди образованных людей, среди интеллигенции есть люди, которые видят в унии благо. Но это прямой путь к разрушению традиций. Православная Церковь и Униатская, казалось бы, внешне похожи. Но ведь надо смотреть не на вывеску, а на содержимое. Ясно, что Римско-Католическая Церковь настроена экспансивно, она пытается привлечь тех, кого считает отошедшими, несоединенными. Я говорю: работайте на своем пространстве, где вы проповедовали, — от Европы до Америки. Вот лютеране — они же от вас вышли, их и возвращайте. А мы как-нибудь сами справимся. У нас Византийская традиция, восточное христианство — сами разберемся. Не надо пытаться нас обратить и

присоединить. Старые и новые христианские течения родились на той почве. Я думаю, не надо доказывать, что Православие — это миролюбивая вера. Мы не призываем Папу Римского вернуться и что-то исправить. Между нами уже такая пропасть, которую трудно преодолеть. И можно жалеть об утраченном единстве, о том, что было в первое тысячелетие. И только бездушный человек и не настоящий христианин может сказать, что это нормально. Христианин будет болеть, и переживать, и молиться, чтобы было объединение. Христос до кровавого пота молился о главном — чтобы все были едины. Но, я думаю, только человек не разбирающийся, не знающий истории и не совсем рассудительный может думать, что реально просто взять и соединить. С одной стороны, жалко, а с другой — разделение уже свершилось.

Уния, кроме скорбей, слез и проблем, ничего никогда не создавала. Меня больше всего поражает, что греко-католики громче всех кричат, что надо Украину сделать соборной, надо объединиться, ведь мы один народ! Я говорю, что если вы так любите Украину, то покажите пример — ради единства Украины отсоединитесь от Рима, откажитесь от унии, как вы призывае нас отсоединиться от Московского Патриархата. Но сами они отказаться не хотят, а других призывают к какому-то виртуальному единству.

Я думаю... у нас есть возможность еще детальнее, еще глубже обсудить эту проблему. Чтобы... люди, которые доброжелательно настроены по отношению к Церкви, но не воцерковлены и видят в ней средство консолидации нации, увидели, что консолидация возможна и для Украины, и для Беларуси на православной почве. На традициях, которые мы сохраняем и развиваем столетиями, но в добрососедстве с инославными, в том числе с католиками и униатами».

sobor.by

Митрополит Филип взяв участь у розширеному засіданні Священного Синоду

20 грудня у синодальному залі резиденції Предстоятеля Української Православної Церкви у Києво-Печерській Лаврі під головуванням Блаженнішого Митрополита Володимира відбулося розширене засідання Священного Синоду УПЦ.

Участь у засіданні взяли члени Священного Синоду УПЦ та голови Синодальних установ, які зокрема звітували про результати роботи відділів за 2012 рік.

Засідання Священного Синоду розпочалося словом Блаженнішого Митрополита Київського і всієї України Володимира та доповідю Керуючого справами УПЦ архієпископа Бориспільського Антонія про церковне життя у 2012 році та діяльність Синодальних установ УПЦ.

Священний Синод розглянув ряд рішень, що стосуються адміністративного устрою Церкви.

З благословення Високопреосвященнішого Филипа, митрополита Полтавського і Миргородського

Проводяться духовно-просвітницькі лекції-бесіди з тем:

- ❖ Старий Завіт,
- ❖ Новий Завіт,
- ❖ Діяння та послання святих апостолів.

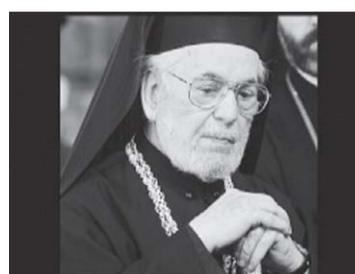
Лекції-бесіди проводять священнослужителі та миряни, які мають відповідну освіту.

Заняття відбуваються:

- щочетверга (для всіх бажаючих),
- щонеділі (молодіжне спрямування)

о 19.00 в цокольному приміщенні церковно-приходського будинку при Свято-Макаріївському соборі за адресою: м. Полтава, вул. Лялі Убийовк, 2.

Вічна пам'ять

Помер Патріарх Антіохійський Ігнатій IV

5 грудня від обширного інсульту на 92-му році життя помер Патріарх Антіохійський Ігнатій IV. Під його управлінням перебувала Антіохійська Православна Церква, яка окормляла православних Сирії, Лівану, Іраку та Кувейту. Крім того, єпархії Антіохійської Церкви є в Європі, Північній та Південній Америці, Австралії.

Антіохійська Церква заснована апостолами Петром і Павлом. Богословська школа відома багатьма видатними проповідниками. Серед них — святитель Іоанн Златоуст, преподобний Іоанн Дамаскін, Ісаак Сирін, Єфрем Сирін.

Патріарх Ігнатій (в миру Хазім Хабіб Ассаад) народився в 1921 році в православній арабській сім'ї в сирійському селі Мхардей недалеко від міста Хама. З ранніх років він відвідував богослужіння і брав участь у церковному житті. В університеті в Бейруті він навчався літературі, тоді ж поступив на службу вітвартником в один із храмів місцевої єпархії і через деякий час став дияконом. У 1942 році він був одним із організаторів пра-

вославного молодіжного руху, який розвивався в Лівані та Сирії під час Другої світової війни. Цей рух додав нових життєвих сил усій Антіохійській Церкві та сприяв притоку молоді. Через деякий час, у 1945 році, Патріарх Ігнатій IV поступив у Паризький Свято-Сергіевський православний богословський інститут. Після повернення на Близький Схід він заснував у Лівані Православну богословську семінарію при Баламандському монастирі, в якому протягом багатьох років виконував обов'язки декана. У 1953 році священик разом із однодумцями заснував Синдесмос — Все світне об'єднання православної молоді й богословських шкіл. Через вісім років, у 1961 році, Ігнатій IV став єпископом, а в 1970-му — митрополитом Латакійським (Сирія). Намагався вводити практику частого причащення. 2 липня 1979 року митрополита Ігнатія обрали 166-м Патріархом Антіохійським. Його патріаршество тривало понад 33 роки.

Упокоїлася трудівниця кафедрального собору

16 листопада цього року на 87-му році життя відійшла до Господа багаторічна трудівниця Свято-Макаріївського кафедрального собору Полтави Христина Пилипівна Моторигіна. Багато парафіян собору пам'ятають, як Христина Пилипівна і в спеку, і в сніг сиділа за вуличним свічковим ящиком при вході в храм.

Народилася Христина Пилипівна в простій селянській родині в селі Бірки Великобагачанського району 4 квітня 1926 року. У родині отримала від батьків християнське виховання, потім училися в місцевій сільській школі. Під час Великої Вітчизняної війни, в 1943 році, 17-річною дівчиною була відправлена на роботи до Німеччини. Після Перемоги в 1945 році звільнена і повернулася на Батьківщину. Працювала на Харківській панчішній фабриці, потім водієм трамваю.

Наприкінці 1940-х переїхала до Полтави, де працювала зовсім не за жіночою професією — слюсарем залізничних колій. У 1950 році вийшла заміж, народила сина і дочку. У Христини Пилипівни троє онуків. Син досі працює водієм у Полтавському Хрестовоздвиженському мо-

настирі. Вийшовши на пенсію в 1981 році, стала працювати в кафедральному соборі на честь преподобно-мученика Макарія, Переяславського чудотворця, в Полтаві. Близько 30 років віддала Христина Пилипівна кафедрального храму міста. Вже в зовсім похилому віці, маючи близько 83 років, через неміч тілесну залишила роботу в соборі.

У ювілейний 65-й рік Великої Перемоги Христина Пилипівна була нагороджена благословеною Архієрейською грамотою на знак подяки за труди в ім'я Перемоги та муру на Землі.

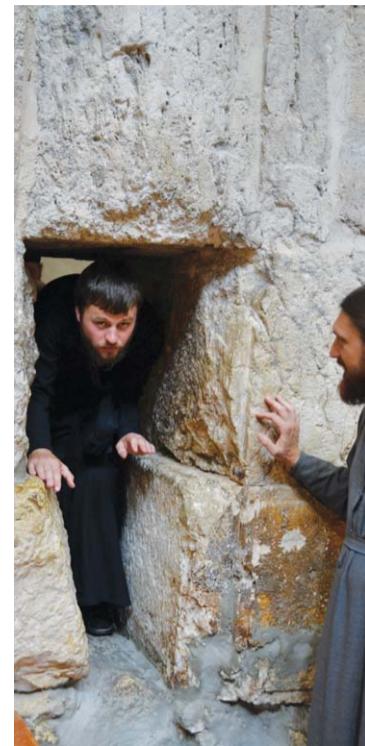
Померла Христина Пилипівна у себе вдома в оточенні рідних і близьких. Перед похованням у рідному селі Бірки, Христина Пилипівна востаннє відвідала дорогий серцю собор, де біля її труни була звершена заупокійна літія. Попрощатися з Христиною Пилипівною прийшли духовенство собору, сестри Хрестовоздвиженського монастиря, парафіяни собору.

Милостивий Господь хай упокоїть її безсмертну душу в оселях праведних.

Вічна її пам'ять.

Камень от скалы, сотрясшийся во время распятия Христа.

Трудно пройти в «Игольное ухо».

Одна из четырнадцати остановок Крестного пути Христа.

Темница Христа. Здесь Спаситель провел ночь перед казнью.

Александровское подворье, также известное как Русские раскопки, — единственное в Старом городе Иерусалима и самое близкое к Храму Гроба Господня русское владение. Подворье представляет собой археологический и архитектурный комплекс, включающий Порог Судных Врат, домовую церковь Святого Александра Невского, часовню во имя Федоровской иконы Божией Матери, археологические раскопки, небольшой музей и другие достопримечательности.

Основной достопримечательностью подворья является Порог Судных Врат — порог от городских ворот, у которых старейшины города производили судебные разбирательства и через которые прошел Иисус Христос по пути на Голгофу. Непосредственно за Порогом Судных Врат установлена часть скалы, которая откололась от Голгофы во время землетрясения, при распятии Божественного Страдальца.

Здесь для паломников интересно еще одно место, так называемое «Игольное ушко». Помните, «...удобнее верблюду пройти сквозь игольные уши, нежели богатому войти в Царствие Божие» (Мф. 19: 24). Так вот, «Игольные уши» — это очень узкий проход возле Судных Ворот Иерусалима. На ночь ворота закрывались, но этот проход оставляли, чтобы отдельные запоздавшие путники все же могли заночевать в городе. Проход был настолько узким, что только разъюченный верблюд без груза и без наездника мог на коленях проползти в эти ворота. То есть Христос, упоминая эти «Игольные уши» в отношении Царства Небесного, очевидно, имел в виду, что войти в Царство можно только посредством полного самоотречения и смирения. Ну, и все мы, кто с большим, кто с меньшим успехом, пролезали в это «Игольное ушко».

После сего испытания мы пошли вслед за нашим Спасителем по Его последнему земному пути — по известной дороге, называемой Виа Доло-

роза (по латыни Via Dolorosa) — переводится буквально как «Путь Скорби». Это улица в Старом городе Иерусалима, по которой пролегал путь Иисуса Христа к месту распятия. На Виа Долороза находятся девять из четырнадцати остановок Крестного пути Христа. Последние пять остановок находятся на территории Храма Гроба Господня.

Описание этого маршрута было впервые дано в конце XIII века одним доминиканским миссионером, а установлен он был в XIV веке монахами-францисканцами из Кустодии Святой Земли.

Однако считать этот путь достоверным не приходится, так как известно, что Иерусалим был полностью разрушен еще в I веке после иудейского восстания 66–71 годов, описанного Иосифом Флавием в книге «Иудейская война». Руины находились в запустении несколько десятков лет. В 130 году на месте Иерусалима был построен римский город Элия Капитолина. Но не в достоверности пути или остановок на нем заключается подлинное паломничество, а в молитвенном воспоминании священных событий Спасительного подвига Христа.

На этой дороге нередко можно встретить людей, несущих кресты разных размеров, очевидно, буквально следящих за Христом, взяв свой крест.

Шествуя по скорбному пути, мы пришли к Темнице Христа, где Спаситель провел ночь перед казнью. Находится темница в подвале церкви католического монастыря Сестер Сиона. В ней и сейчас холодно, темно и сырь. В углублении скалы — выдолбленная из камня скамья с двумя отверстиями. Ноги заключенного продевались в них и сковывались внизу цепью, а руки приковывались к металлическим кольцам, которые до сих пор торчат из скалы. Теперь здесь устроена часовня с образом «Спаситель во узах».

Выходя из Темницы, за поворотом узкой улочки участники скорбного крестного хода обычно останавливаются у обломка большой колонны, обозначающей место первого падения Спасителя под тяже-

стью Своего Креста. Рядом находится небольшая часовня, принадлежащая Армянской Церкви.

По преданию, не успев походить на место, где Спаситель, изнемогая, оперся о стену: на камне остался отпечаток Его руки. Тогда же произошла встреча Иисуса Христа с Симоном Киринейским: «...и повели Его на распятие. Выходя, они встретили одного Кириенянина, по имени Симона; сего заставили нести крест Его» (Мф. 27, 31–32).

Здесь я позволю себе отклониться от хронологии нашего паломничества, дабы христолюбивый читатель не отвлекся от благочестивых размышлений о последних часах земной жизни Спасителя.

Пройдя еще несколько десятков шагов, мы подошли к Храму Воскресения (Гроба Господня). Сейчас под его куполом находится и Голгофа. Святые Врата состоят из двух частей, одна из них замурована, у входа — три колонны белого и зеленого мрамора, одна из которых с расщелиной. В 1579 году, в Великую Субботу, когда турецкие власти не допустили Иерусалимского Патриарха ко Гробу Господню, Благодатный огонь был ниспослан Ему в виде молнии, вышедшей из этой колонны.

К Голгофской части храма примыкают лестница и еще один вход, который не смогла преодолеть Мария Египетская, желая поклониться Честному Кресту Господню.

Войдя в храм, гид сразу повел нас по галереи, которая тянется вокруг соборной греческой церкви, занимающей половину Храма Гроба Господня. Она заключает в себе приделы, посвященные воспоминаниям Страстей Христовых.

В гостях у Господа

«Аще забуду тебе,
Иерусалиме, забвена буди десница моя!»

Одна из четырнадцати остановок Крестного пути Христа.

Темница Христа. Здесь Спаситель провел ночь перед казнью.

Первым местом, к которому мы подошли, был придел Адама. Этот придел находится под северной частью Голгофы, на месте могильной пещеры праотца нашего Адама, сейчас там устроена небольшая часовня. По церковному преданию, кровь распятого Господа, струящаяся из пронзенного стражником ребра, стекала через расщелину в скале на череп Адама, смывая прародительский грех. Отсюда и появился обычай изображать под крестом Адамов череп.

Потом мы прошли к греческому приделу Тернового венца, или Поругания, престол установлен на обломке гранитной скалы, к которой в претории воины привязали Христа для поругания.

Далее находится придел Разделения риз, принадлежащий Армянской Церкви.

Между приделами Тернового венца и Разделения риз есть спуск в подземный храм Святой равноапостольной царицы Елены, куда мы вслед за гидом и спустились. Вдоль всей лестницы на каменных стенах множеством паломников выцарапаны кресты, которые сквозь века говорят нам, что здесь были почитатели Креста до нас и будут после нас.

Согласно преданию, сюда со скалы Голгофы сбрасывали кресты и тела казненных. Через 326 лет здесь, среди двух других, был обретен и Животворящий Крест Господень. В южной стене главного алтаря церкви есть спуск еще ниже, на самое место обретения

Креста. Там же, по преданию, была обретена и доска, на которой Пилат начертал: «Иисус Назорей, Царь Иудейский». Здесь мы многократно пели, перебивая рассказы светских экскурсоводов, «Кресту Твоему поклоняемся, Владыко...»

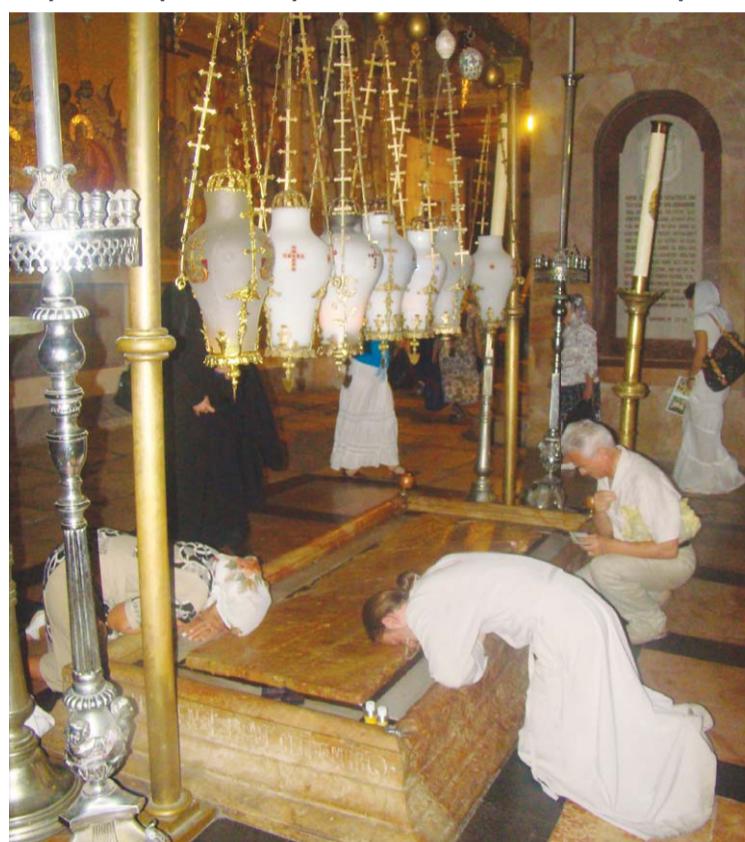
В этом пещерном храме есть окошко, символизирующее то отверстие, через которое, при раскопках, царица Елена увидела кресты, лежащие в поругании, а также установлена статуя, изображающая царицу-матерь, обнимавшую обретенное Животворящее Древо.

После посещения пещерного храма мы молились у придела Святого Лонгина Сотника, присутствовавшего при казни Спасителя, бывшего свидетелем всех знамений, произошедших после Его Крестной Смерти, и явления на третий день Ангела, отвалившего камень от дверей Гроба. Духовник группы читал отрывок из Евангелия: «Сотник же и те, которые с ним стерегли Иисуса, видя землетрясение и все бывшее, устрашились весьма и говорили: воистину Он был Сын Божий» (Мф. 27, 54).

В отличие от остальных воинов, охранявших двери Гроба Господня, Лонгин не соблазнился подкупом первосвященников за лжесвидетельство, а исповедал веру во Христа Распятого и по приказуPontия Пилата был обезглавлен. После своей смерти святой мученик Лонгин явился одной слепой вдовице и сказал ей, что если она обретет его голову, брошенную за стенами Иерусали-

В Храм Воскресения стремятся паломники со всего мира.

Камень Помазания.

ма в мусор, и приложит к своим глазам, то прозреет. Так и случилось.

Далее мы пришли на то место, где Спаситель был заключен вместе с двумя разбойниками в то время, когда устанавливали кресты для распятия. Это придел Уз.

Перед тем как увидеть главную святыню Храма Гроба Господня — Кувуклию, мы посетили еще католический придел, где сидя молились несколько человек, а также комнату, сильно пострадавшую от пожара, и увидели какую-то обгоревшую икону. Всё это сильно подогревало в нас желание скорее увидеть Гроб Господень. Но, к нашему разочарованию, к Кувуклии стояла огромная очередь, поэтому наш гид Григорий предложил поклониться Гробу Господню с так называемой коптской стороны, то есть с противоположной от главного входа в Кувуклию.

Никто не стал спорить и противоречить, и за такое смиренное отношение Господь наградил нас тем, что мы смогли беспрепятственно приложитьсь ко всем святым местам в Храме Воскресения перед ночной Литургией.

В храме мы еще приложились к камню Помазания, а также сфотографировались в обнимку с «пупом Земли» — это условный центр Земного шара, середина между алта-

рем Храма Гроба Господня и Кувуклией. После этого мы отправились в гостиницу, чтобы ужином и сном подкрепить себя перед ночной службой.

Это было воскресное богослужение. Ближе к полночи мы отправились к Храму Воскресения. И теперь в полной мере могли насладиться свободным доступом к святыням.

Войдя в Храм, окутанный ночным покоем и как бы ожидающим Светоносного события, мы поклонились камню Миропомазания, который находится как раз напротив входа. На нем тайные ученики Христовы Иосиф Аrimafейский и Никодим, сняв с Креста Пречистое Тело Спасителя, помазали Его миром, обвили плащаницей и положили в новом гробе, «в котором еще никто не был положен» (Ин. 19, 41). При этом присутствовали, как сказано в Евангелии, Мария Магдалина, Мария Иосиева и Саломия, мать сыновей Зеведеевых.

То место, где они стояли, обозначено мраморной ротондой-часовней. В ней находится верхняя часть древней иконы Богородицы, названная «Скорбящая».

Интересный факт — в 1986 году на Страстной седмице во время вечернего богослужения араб-полицейский заместил исходящий от иконы свет и увидел, что изображенная на ней Божия Матерь открывает

У колонны, из которой вышел Благодатный огонь.

и закрывает глаза, из которых льются слезы. На следующий день Блаженнейший Патриарх Иерусалимский и всей Палестины Диодор (ныне покойный) отслужил перед святым образом молебен. И до сих пор многие паломники временами становятся свидетелями этого чуда, когда Скорбящая Богородица открывает глаза, истекающие слезы и благовонное миро.

Пройдя несколько шагов влево, мы подошли к Кувуклии Святого Гроба. Само слово «кувуклия» произошло от исказженного латинского diculum — опочивальня; кроме того, в Византии так называли царскую сокровищницу. Это место действительно явилось мертвенною Опочивальней Господа и, как драгоценную жемчужину, хранило в себе Живоносный Гроб Господень.

Перед входом в Святую Кувуклию стоят на огромных подсвечниках не менее огромные свечи, на которых поддерживаются горение Благодатного огня. Поднявшись на низкое мраморное крыльце, оказываемся в приделе Ангела, благовестившего Воскресение Христово. Здесь установлен мраморный куб, где хранится часть камня, которым был прикрыт вход в Гроб Господень. Над ним висят пятнадцать лампад, из которых пять принадлежат Греческой Православной

Кувуклия Святого Гроба.

Церкви, пять — Католической, четыре — Армянской и одна — Коптской Церкви.

Вход в пещеру Святого Гроба низкий и узкий, поэтому все входят в него, склонившись в поклоне. Каменное ложе Спасителя скрыто под мраморной плитой. Над ним укреплены сорок три лампады, также принадлежащие разным Церквям — Православной, Католической, Армянской и Коптской. Под потолком по периметру высечен тропарь: «Яко живоносец, яко рая краснейший, воистину и чертога всякою царского показася светлейший, Христе, Гроб Твой, источник нашего воскресения». Кувуклию день и ночь по очреди охраняют два греческих монаха.

Там, в полумраке, опустившись на колени перед трехдневным ложем Спасителя, каждый человек возносит к Богу, наверное, самую горячую молитву. От этого места не хочется отходить, кажется, прильнул бы к нему, и лобызал, и слезы лил на место «идеже бе лежало тело Иисусово». Но строгий греческий монах на ломаном русском подгоняет молитвенников, чтобы не задерживали очередь.

Выходя из Кувуклии, в благодарность Господу за возможность приложитьсь к святыне произносят обычно одно и то же: «Слава, Господи, святому Воскресению Твоему».

Справа от входа в Храм находится мраморная лестница, ведущая на скалу Голгофу (по-арамейски гулгалта или гагулта — череп). Здесь под стеклянным саркофагом видна вершина этой горы, а место, где стоял Крест Спасителя, обозначено серебряным чеканным окладом с изображением Страстей Христовых в виде многоконечной звезды с круглым отверстием внутри. Над этим местом установлен престол, на котором совершают Литургию в ночь на среду и пятницу, а также дни, посвященные Кресту.

За престолом возвышается огромное распятие, по обеим сторонам которого находятся изображения Пресвятой Богородицы и апостола Иоанна Богослова. Над распятием висят 14 лампад — дар православных царей. Недалеко от престола видна расщелина скалы, появившаяся в тот момент, когда Спаситель испустил дух.

Справа от греческой церкви расположен алтарь Пригвождения ко Кресту (или алтарь Гвоздей) с католическим престолом. Он установлен на том самом месте, где с Сына Человеческого сорвали одежды и пригвоздили Его ко Кресту.

Черными кругами на мраморном помосте Голгофы обозначены места, где стояли кресты разбойников.

Между греческим престолом Голгофы и приделом Пригвождения находится небольшой католический алтарь Stabat Mater, напоминающий о скорби Пресвятой Богородицы в час, когда тело Ее Сына сняли с Креста. Здесь находится скульптурное изображение Богоматери с несколькими мечами, пронизывающими Ей сердце.

От Голгофы есть спуск в алтарь Храма Воскресения. В алтаре наш гид Григорий подсказал духовенству, чтобы стояли на ступеньках в левой части алтаря, где находится ризница. В полночь греческий священник начал богослужение. Ему помогал один чтец и один певчий. Богослужение началось с утрени, за которой было прочитано двупсалмие, шестопсалмие, мирная ектения, 1-я кафизма, воскресное Евангелие, канон и слово словие. После утрени, не без труда и некоторой гонки за облачением, священники облачились в белоснежные ризы с эмблемой Святогробского братства и крестами и, возглавляемые митрополитом Иорданским Феофилактом, отправились к Кувуклии, где началась Литургия.

Игумен Тихон (Васильев).
Продолжение следует.

Путешествие на

Продолжение.
Начало в №6–11.

Построенный недалеко от берега живописной бухты, Свято-Пантелеимоновский монастырь имеет поистине величественный вид, поражающий всякого приближающегося к нему с моря. Небольшой пирс позволяет причалить к монастырю судам практически любого размера, а многоэтажные здания вокруг обители подчеркивают благородство и величие русской души (мы оценили это в полной мере с борта теплохода в начале путешествия). Зеленые купола и крыши зданий отличают этот монастырь от остальных на Афоне. За это здешние монахи прозвали его «Зеленым монастырем». Но, пожалуй, этому драгоценному камню Православия, манящему к себе богомольцев из далеких краев, больше приличествует слово «изумрудный».

Вынырнув из зарослей кустарника, мы неожиданно вышли на широкую дорогу, ведущую к легендарной обители. По всему видно, и здесь ведется масштабная стройка. Восстанавливаются старые, некогда обветшавшие многоэтажные корпуса архондариев, теперь напоминающие фешенебельные отели. На основательно заливой бетоном площадке стоит строительная техника: трактора, экскаваторы, большегрузные тягачи, аккуратно сложены стройматериалы. Кругом чистота и порядок. Но никто не работает — Светлая Седмица.

Через несколько минут мы уже сидели за столами в похожей на столовую комнате для паломников и пили чай из большого, литров на двадцать, стаинного тульского самовара. Здесь нам не предлагали традиционного лукума с рюмочкой анизовкой, но зато вдоволь было баранок, земляных орешков и какого-то очень вкусного варенья. Архондаричный поселил нас на четвертом этаже в огромной, на сорок «раскладушек», келье и, предупредив, что служба начинается в девять вечера по византийскому времени, удалился.

У нас было время познакомиться с окрестностями Русского монастыря и, по возможности, посетить значимые для паломников места.

Недалеко от монастыря находится мельница, знаменитая тем, что здесь нес свое первое послушание преподобный Силуан Афонский (Антонов), известный

«Зеленый монастырь» — наш Пателеимон.

всему православному миру великий современный подвижник. Он особо почитается на Святой Горе, и говорят, еще не так давно на Афоне можно было встретить монахов, которые лично были с ним знакомы.

Мы увидели мельницу заброшенной, поросшей травой и кустарниками. Давно не вращается мельничное колесо, приводимое некогда в движение потоком горной реки, да и сама речка запрятана в пластиковые трубы. Давно здесь не скрипят жернова, перемалывая зерно под тихую «Иисусову молитву» монаха. А ведь именно здесь, в церкви Святого пророка Илии на мельнице, почти отчаявшимся в борьбе с демоническими нападками, еще неопытному молодому послушнику Симеону (имя святого до принятия пострига) явился Господь Иисус Христос. Эту незабываемую Встречу преподобный пронес в своем сердце до самой смерти.

Он принадлежал к тому редкому роду подвижников, которые в начале своего пути получают ту меру благодати, которая обычно дается совершенным. Долгие годы отец Силуан, жаждал новой встречи с Господом жаждал обрести благодать, непрерывно молясь без сна и отдыха. «Господи, что я должен делать, чтобы молиться Тебе чистым умом? Чтобы смирилась моя душа?» — спрашивал он Господа. И был ему ответ в сердце от Бога: «Держи ум твой во аде, и не отчаивайся».

Старец постоянно помнил явление Спасителя и писал о том чувство, которое поселилось в его душе: «Господь нас так много любит, что мы сами не можем так любить..», «И если бы люди Духом Святым познали, каков наш Господь, то все бы изменились: богатые презрели бы свои богатства,

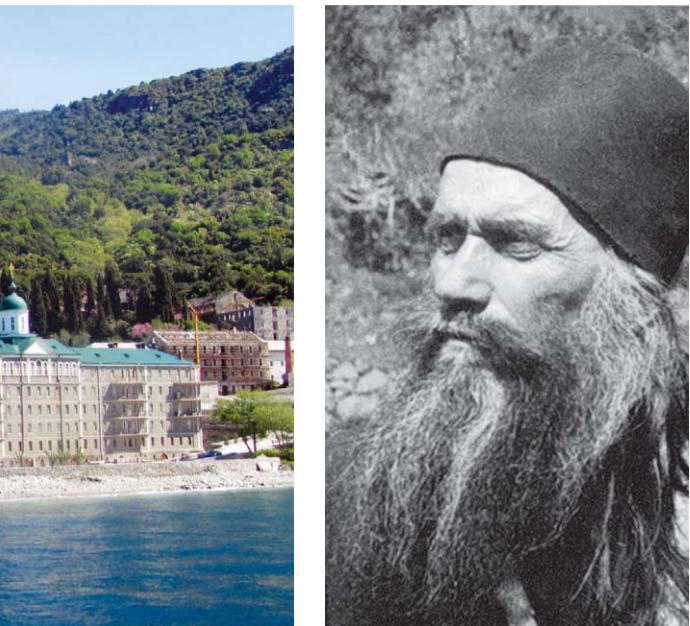
В Пантелеймоне самые просторные келии на всем Афоне.

ученые — свои науки, а правители — свою славу и власть, и все бы смирились, и жили бы в земном мире и любви, и на земле была бы великая радость».

В этом откровении заключен путь спасения всякого христианина. Он ведет к блаженству, но через боль покаяния, к царственному богосыновству, но через сознание своего недостоинства.

Еще одно из удивительных мест Пантелеймона монастыря — это костница — последнее пристанище монахов

Преподобный старец Силуан Афонский.

На мельнице преподобного Силуана реку завели в трубу.

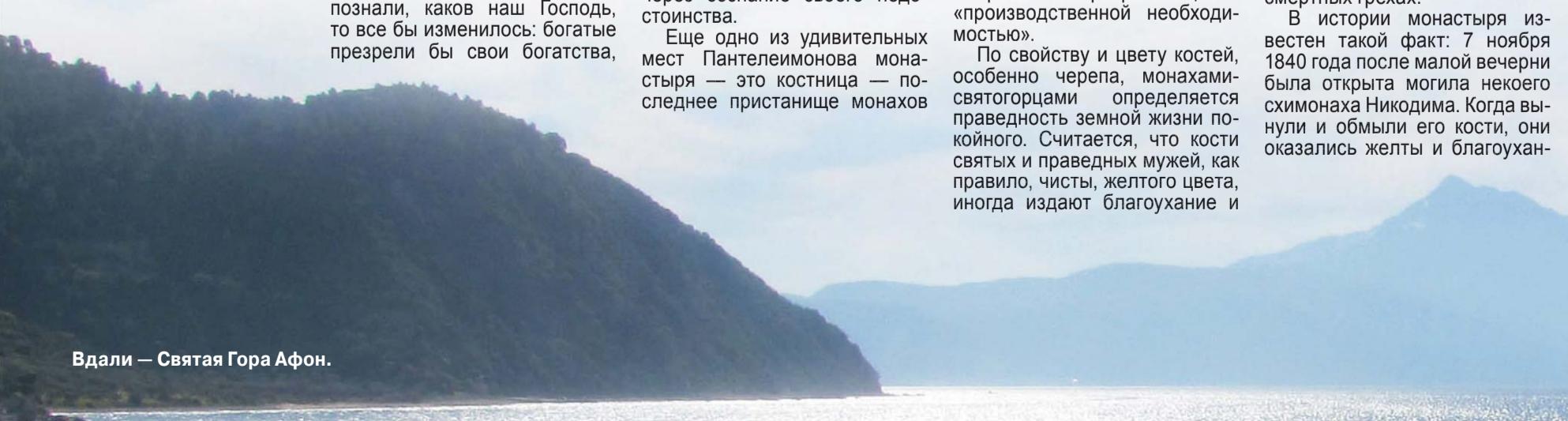
В костнице обостряется память смертная...

в Петро-Павловской церкви монастырского кладбища. Поговаривают, что из-за нехватки земли на монастырских кладбищах родилась традиция: через три года выкапывать тела усопших и класть останки на полочку в храм. Но, думается, причины для этого больше духовные и лишь по Афонскому смирению прикрывающиеся «производственной необходимости».

По свойству и цвету костей, особенно черепа, монахами-святогорцами определяется праведность земной жизни покойного. Считается, что кости святых и праведных мужей, как правило, чисты, желтого цвета, иногда издают благоухание и

даже источают капли мира. Это — признак особой духовности покойного. Кости белого цвета свидетельствуют о помиловании Господом и спасении души усопшего. Значит, его покаяние принято. Кости темно-зеленого цвета и смрадные по запаху свидетельствуют о печальной части души усопшего и его смертных грехах.

В истории монастыря известен такой факт: 7 ноября 1840 года после малой вечерни была открыта могила некоего схимонаха Никодима. Когда вынули и обмыли его кости, они оказались желты и благоухан-

Вдали — Святая Гора Афон.

Планету монахов

Время греческое и византийское.

Чудо явления Богородицы монахам. Изображение на стене — копия с фотографии.

И фотография.

ны. Кости положили в корзину и, по обычаю, внесли в церковь на всенощное бдение. Во время бдения благоухание от костей так усилилось, что заглушило собой церковный фимиам, и в самом алтаре ощущалось оно священнослужителями. Когда с зажженной свечой иеромонахи подошли к костям усопшего, то увидели, что из ушных отверстий черепа текли две струи благоуханного мира. Причину чудесного явления они поняли, вспомнив, что почивший отец Никодим был чтец и певчий и так любил Священное Писание, что день и ночь был готов слушать его.

В костнице установлены длинные крашеные деревян-

ные полки, где в строгом порядке лежат черепа с надписью имени и даты рождения и смерти, а иногда только с указанием года смерти почившего. Все черепа без нижней челюсти и часто без зубов.

Когда-то на одной из полок костницы Пантелеимонова монастыря находилась и честная глава преподобного Силуана Афонского, теперь же она покоятся в серебряном ковчеге в Покровском храме.

Возле этих отполированных временем черепов не страшно. Это напоминает скорее не о смерти, а о воскресении... И укрепляет память смертную. «Хочешь — не хочешь, — говорят монахи, — а кладбище для кого-то ближайшее, для кого-то

Великие монастырские ворота Пантелеимона.

отдаленное, но для всех — неминуемое будущее». Об этом говорят и слова, начертанные на видном месте в усыпальнице: «Мы были такими, как вы. Вы будете такими, как мы».

На территорию самой обители можно попасть только через Великие монастырские ворота, устроенные в толще южной стены. Главный вход, именуемый по афонской традиции «порта», обрамлен куполообразной сенью, опирающейся на две мраморные колонны. Над аркой самого входа, в нише, — величественный образ небесного покровителя русской обители святого великомученика и целителя Пантелеймона, чьи цельбоносные мощи находятся в главном соборе, освященном в его честь.

Слева на стене у Великих ворот — большая каменная плита с черно-белыми силуэтами Богородицы, монахов и странников. Надпись на русском и греческом языках рассказывает о чуде явления Богородицы, произошедшем на этом месте более ста лет назад — 21 августа / 3 сентября 1903 года, а изображение является увеличенной копией старой фотографии, запечатлевшей чудо, как сказал один из старых святогорских монахов, явленное Богородицей «в утешение и подтверждение Своего промышления о нас, грешных».

Столетней давности монастырские рукописи, бережно хранящиеся ныне в библиотеке обители, повествуют о том, что Свято-Пантелеимонов монастырь, принимавший из России пожертвования, щедро делился милостынею с нуждающимися собратиями. Еженедельно из двух южных российских портов Одессы и Таганрога, где находились Афонские подворья Свято-Пантелеимонова монастыря, приходили к афонской пристани большие и малые ко-

рабли с продуктами питания и жизненно необходимыми материалами. Они предназначались для 3000 насельников Свято-Пантелеимонова монастыря и 4000 русскоязычных братьев, подвизавшихся в различных скитах, метоах (сельскохозяйственных угодьях обители), келлиях (отдельных постройках из нескольких комнат) и каливах (моношеских домиках без храма) Святой Горы.

Монастырские архивы свидетельствуют, что с конца XIX до начала XX века русские монахи еженедельно раздавали милостыню у порты. У Великих ворот собиралась толпа бедных монахов-сиромахов — так называли отшельников-странников, не имеющих постоянно убежища и переходящих из монастыря в монастырь, а также благочестивых странников. Сохранились данные о том, что 600-800 человек получали из рук монахов хлебные лепешки — череки. В урочные дни за милостыней к монастырским вратам стали приходить ничем не занимающиеся, упивающиеся и никому не подчиняющиеся люди. 14 августа 1903 года из Кареи поступило письмо, в котором Кинот выразил недовольство относительно «бесполезной» и «вредной», по его мнению, милостыни. Высшее Священное управление Святой Горы своим официальным письмом потребовало от священноначалия Свято-Пантелеимонова монастыря отменить доселе практикуемую раздачу милостыни и найти более приемлемую и несובלазнительную форму помощи. В послании, в частности, говорилось: «Подаваемая евангельски милостыня только тогда бывает приятна и любезна Богу, когда подается в разуме — людям, достойным милостыни и нуждающимся в ней. Даваемая же людям, которые недостойно представляют собой просителей милостыни и которые только на это посещение и рассчитывают, и ради этого и проживают здесь,

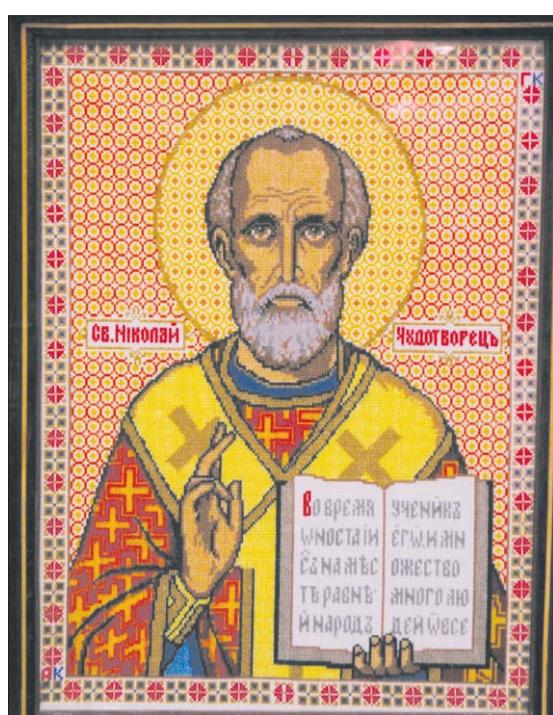
тогда уж такая подача милостыни становится причиной вреда». Тем самым Кинот довел до руководства монастыря свое определение «о прекращении на будущее время раздаваемой таким бесполезным образом милостыни».

Через неделю после получения распорядительного письма, 21 августа, монахи Русской обители решили в последний раз соблюсти свою традицию и раздать милостыню, а уже потом зачитать присутствующим письмо Кинота. В это время по обыкновению у главной порты уже собирались в ожидании подаяния сотни нуждающихся и странствующих людей. Во время раздачи череков иеромонах Гавриил неожиданно решил сделать фотоснимок на память. Когда же проявляли эту черно-белую фотографию, то, к величайшему удивлению всех, на ней был запечатлен... образ Богоматери, смиренно получавшей вместе с другими просителями благословенную милостыню. Глядя на необычный снимок, монахи тут же вспомнили рассказ инока Севастьяна, слышавшего от портари, будто «один пустынник видел несколько раз женщину при раздаче череков». Некоторые из подвижников, тоже видевших наяву Дивную Деву среди убогих монахов и просителей милостыни, хотели сказать об этом привратнику, однако в самый день фотографирования Ее никто не видел. Так, по вразумлению Царицы Небесной, монастырь не прекратил исполнять евангельскую заповедь о милосердии и продолжал удовлетворять нужды бедной братии: после братских трапез в обители устраивали трапезы для бедняков, а келарь выдавал им со склада продукты питания.

Евгений Самойлов.
Продолжение следует.

Миколаєве чудо в Гадяцькому соборі

Нещодавно ми святкували пам'ять одного з найулюблених святих всього світу – святителя Миколая Мирлікійського. Для Гадяцького собору це – престольний день. Чи варто говорити, що ми щодня молитовно звертаємося до святого Миколая Чудотворця? У свята ж молитва звучить особливо пишним багатоголосям. Серце священика радіє з того, що люди йдуть до Бога й до Його Угодника, слухають Слово Боже й вчаться жити за ним. А допомагає в цьому сам святий Миколай, який милістю Божою явив через ікону чудо.

Ікона святителя Миколая Чудотворця.

Ії відбиток на склі.

Поклоніння святым іконам бере початок іще з першого століття християнства, власне з того часу, коли на землі жив і служив роду людському Сам Іисус Христос. Святе Передання роповідає про сирійського правителя Авгара з містечка Едеси, який, будучи важко хворим, не зміг прийти до Спасителя, щоб побачити Його і почути, тож послав свого художника Ананію з дорученням написати зображення Ісуса Христа. Ананія прийшов до Єрусалима, але через велике скупчення народу не зміг ні підійти близько до Вчителя, ні навіть із високого каменя роздивитися і написати Його лик. Та сталося чудо — Іисус Христос Сам покликав художника, назвавши його на ім'я, умив Своє лицезрівши рушником («убруском») — і на полотні відбився Його Божествений образ. Із благоговінням і трепетом прийняв Авгар святиню і отримав зцілення від прокази. З того часу людствуяв явліні сотні християнських чудотворних ікон, через молитви перед якими й прикладання зцілюються люди від тілесних і духовних хвороб.

На Полтавщині здавна відомі й славляться чудотворні ікони Божої Матері Козельщинська, Горбанівська, Володимирська й «Сподівання всіх кінців землі». А нещодавно сталося чудо ще з одним святым образом — іконою святителя Миколая, яка знаходиться в Свято-Успенському соборі м. Гадяча. Але спочатку короткий екскурс в історію самого храму.

У 1993–1998 роках на добровільні пожертви храм був відбудований на місці зруйнованого в часи гонінь. У 1998 році у п'ятницю Пас-

хальної Седмиці, на святкування іконі Богородиці «Живоносне Джерело», собор освятив Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Кременчуцький Феодосій. У своїй проповіді Владика тоді сказав: «... якщо ви не вірите в чудеса, то приїздіть до Гадяча і побачите чудесний, величний білокам'яний собор...»

Через фінансові труднощі до відкриття храму виготовити іконостас не вдалося, і парафіяни сумували: що це, мовляв, за Миколаївський вівтар, коли немає жодної ікони святителя Миколая! Мені довелося заспокоювати вірних, пояснювати, що необхідні кошти скоро будуть зібрані й храм матиме відповідний іконостас із іконою Святителя.

А тим часом у нагоді стала вишита на полотні ікона святителя Миколая, яку на відкриття храму подарувала

ло подружжя Киселів із Гадяча. Григорій Олексійович і Анізія Михайлівна понад тридцять років займаються вишивкою, тож зображення Святителя було виконане ними на досить високому рівні, майстерно і, головне, від душі.

Ікону на полотні помістили в раму, під скло, освятили й установили на місці майбутнього іконостасу. Перед образом постійно служили... А через рік, коли зібралися замінити раму, побачили на склі, яким було прикрите зображення, точний відбиток образу. Накрили ікону іншим склом, але й на ньому чітко, з дрібними деталями, пропустило святе зображення!

Спочатку це чудо не розголосували — не тому, що сумнівались у достовірності, а через бажання переконатися всталості й чіткості відображення. Минав час, та воно не лише не зникло, а стало ще чіткішим і

конт-раснішим. Але бачать його не всі. Одні бачать контрастно, інші тъмяно, де хоті бачити навіть у кольорах. А якось один атеїст заявив, що нічого там не видно і все це видумки.

Не кожна фотокамера може сфотографувати ікону. Переяожно камера «бачить» те, що перед склом або за ним, а саму структуру скла не помічає. Проте разом із висококваліфікованою професійною групою полтавських телевізійників ми все-таки зробили чіткі зображення ікони на склі, які тоді були опубліковані у багатьох вітчизняних і зарубіжних виданнях. Згодом за розпорядженням Високопреосвященнішого архієпископа (тепер митрополита) Філіпа була зібрана група дослідників-науковців, до якої ввійшли фахівець із фізики, фахівець із хімії, судмедексперт. Висновки комісії знаходяться в Полтавському єпар-

хіальному управлінні. У документі зазначено, що наукового пояснення щодо походження ікони фахівці не можуть дати, і це, безумовно, Боже чудо.

Вишита ікона з відображенням на склі святителя Миколая ось уже п'ятнадцять років приваблює багатьох віруючих. Приїздять не тільки з України, але й із більшого і дальнього зарубіжжя. Дуже зворушує, коли батьки розповідають про численні зцілення хворих дітей. До слова, є лист до Владики однієї української дівчини К., яка, опинившись на Кіпрі, була захоплена злочинною групою і деякий час утримувалась у сексуальному рабстві. Дівчина стверджує, що саме молитва перед іконкою святителя Миколая, яка була з нею, допомогла їй звільнитись із неволі. Після цього вона вийшла заміж, живе за кордоном, але кожного року приїздить до Гадяча і замовляє молебень перед чудотворною іконою Святителя.

Відомо, що є чимало явлень на склі ікон Ісуса Христа та Матері Божої, а з іконою Миколая Угодника таке сталося вперше. Чому це чудо сталося саме в Гадячі? Думаю, тому, що нині наш край заполонила сила-силенна всілякої сектантської «нечисті». У білих комірцях, при краватках, в елегантних костюмах, щедро підтримувані «зеленими» закордонними «інвестиціями», лжеопроповідники широко розкинули тенета, називають свої секти церквами і намагаються знівелювати нашу віру, наші традиції, нашу культуру, відвернути людей від Святої Апостольської Православної Церкви.

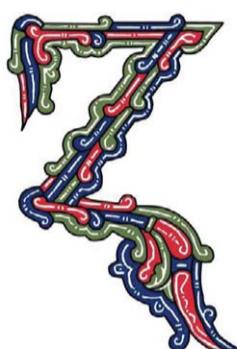
Як тут не згадати про те, що в 325 році на Першому Вселенському Соборі в Нікейі святитель Миколай переміг сектанта і боговідступника Арія. Тож хай по молитвах Миколая Чудотворця відступлять від нас усі сили ворожі, а народ наш воцерковиться, повернеться до Бога й отримає спасіння. Миколаєве чудо, явлене в Гадяцькому соборі, засвідчує, що святий — із нами. Воно є також застеженням усім нам, щоб ми зміцніли у вірі.

**Протоієрей Ігор Цебенко,
благочинний Гадяцького
округу.**

Преосвящений єпископ
Полтавський Іларіон (Юшенов).

Продовження. Начало в №8-11.

аботливість архіпастиря о духовному преуспії Полтавської пастви весьма рельєфно виразилась в устроїстві почти по всем городским и сельским приходам епархии внебогослужеб-

ных чтений и религиозно-нравственных собеседований с народом (так как, по его мысли, молитвам и начальным истинам веры людей взрослых можно обучать с большим удобством именно в церкви). Кроме того, были учреждены два православные братства: одно в городе Лубнах и другое в самой Полтаве. Первое братство, именуемое Спасо-Преображенским, открыто было при самом живом участии Преосвященного Илариона 10 декабря 1889 года, а второе — Свято-Макаріївське, учреждено по его мысли и старанию 29 апреля следующего года. Оба эти братства ближайшей целью своей деятельности имели удовлетворение нравственно-религиозным нуждам и стремлениям народа: споспешествовать распространению и утверждению здравых понятий об истинах православной веры и правилах христианского благочестия, о Церкви и ее священномудриях и Таинствах, о событиях исторической жизни Православной Русской Церкви, противодействовать существующим изстари и вновь появляющимся религиозно-нравственным, несогласным с учением Православной Церкви, лжеучениям различных сектантов и раскольников, и вообще способствовать религиозно-нравственному образованию народа.

Сильно озабочило архіпастиря распространение секты штундистов, которая свила себе гнездо в южных пределах нашего Отечества и коснулась в некоторой степени Полтавской епархии, несмотря на несомненно оживившуюся здесь богослужебную и внебогослужебную проповедь паstryрей. Для борьбы со штундизмом Преосвященный, кроме обычного епархиального миссионера, посыпал в места, зараженные сектанством, одного из опытнейших преподавателей семинарии — священника Иустина Ольшевского (впоследствии — архиепископ Омский Сильвестр, священномученик); поддерживал связь со Свято-Макаріївським братством и давал ему необходимые указания; в этих же целях открыто им было в 1888 году отделение миссионерского общества в г. Полтаве. Последнее, наряду с общемиссионерскими задачами, должно

«Дети дорогие, помяните любившего вас до конца жизни!»

было прилагать все старания и к подавлению секты штундистов, где таковая в епархии появлялась. Комитет Полтавский, при внимательном отношении к нему епархиальной власти, сразу успел заслужить сочувствие и доверие в среде отзывчивого на все доброе и полезное православного народа; по числу своих членов он скоро явился первым среди всех епархиальных комитетов, а по количеству средств уступал только столичным и Одесскому комитетам. Наконец, чтобы иметь опытных защитников Православия и в среде приходских священников, Владыка обратил внимание на обличение сектантства при ознакомлении с ним в семинарии. Кроме классных уроков, положенных синодальной программой по этому предмету, воспитанники VI класса во второй половине учебного года по воскресным дням собирались в семинарский зал на практические занятия, где, под руководством преподавателя и при его непосредственном участии, устраивали примерные диспуты между православными и штундистами.

Одними из лучших средств в деле религиозного развития народа и предостережения его от уклонения в сектантство была признана церковно-приходская школа, как более всего способная удовлетворить задушевные потребности народа в духовном просвещении и воспитать молодое поколение в страхе Божием и в духе Церкви Православной. В ясном сознании пользы такой школы Преосвященный Иларион с самого вступления своего в управление Полтавской паствой употреблял все усилия и зависящие от него средства к возможно более широкому распространению школ церковного характера в своей епархии. Много нужно было нравственной силы, уменья и такта, чтобы организовать это новое для Полтавской церкви дело и вызвать подчиненных паstryрей на безмездный труд обучения. Однако при неусыпном старании и здесь заботы Владыки увенчались благими результатами: на призыв архіпастиря многие священники и посторонние лица отвечали полной готовностью трудиться на добром поприще, и в разных местах епархии появилось для образования молодого поколения обоего пола много церковноприходских школ, широкой струей вливающих в среду крестьян благодетельный поток православно-христианского учения. В помощь священникам Владыка нашел нужным привлечь к учительству в церковноприходских школах и псаломщиков. Он предписал благочинным: 1) внушать псаломщикам, что они обязаны безотгороно помочь священникам в обучении детей грамоте или церковному пению; 2) ежели при церквях, где имеются церковноприходские школы, состоят псаломщики, неспособные к участию в них, или же уклоняющиеся от сего, то доносить о них для перемещения на худшие места; 3) псаломщикам, просящим дьяконского сана или лучших мест, не давать заверений на прошениях, если они в течение трех лет не обучали детей в какой-либо школе грамоте или церковному пению, что должно быть обозначено и в клировых ведомостях. В то же время Владыка близким образом следил за самой жизнью школы, за ее благоустройством как с внешней, так и с внутренней стороны. Наконец, для подготовки сведущих и надлежаще образо-

ванных учителей в церковноприходские школы епархии заботами Преосвященного Илариона, при участии управляющего контролем при Святейшем Синоде действительного статского советника И. К. Зинченко, 9 января 1894 года учреждена церковно-учительская школа в г. Лубнах.

Открытые таким путем в разных местах епархии школы становились и потом предметом особенной заботы благопечительного архіпастиря. Независимо от общего руководства направления школьным делом, Владыка при всяком удобном случае, при всякой возможности старался лично посещать школы, производить всесторонний осмотр и присутствовать на испытаниях учащихся, вникая главным образом в дух и направление школьного образования и нравственно-воспитательное его влияние. Такое отношение к школам со стороны Преосвященного было очень ценно и для учащих, и для учащихся, так как ободряло и возбуждало в них новую и большую энергию, особенно в первых, которые в большинстве случаев довольствовались самым скромным жалованьем, а часто несли труды безвозмездно, даже с личными пожертвованиями (духовенство). С другой стороны, благосклонное внимание архіпастиря к церковноприходским школам поднимало высоко их значение и в глазах всего общества. Даже земство, на первых порах недоверчиво и предубежденно относившееся к церковноприходской школе, проявило свое сочувствие к ней назначением пособия на ее содержание.

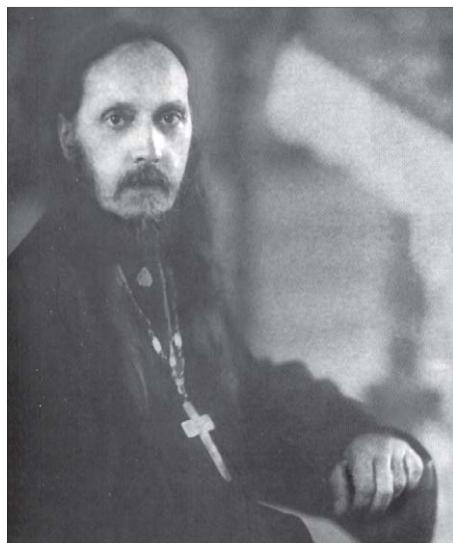
В конце 1890 года Преосвященный Иларион обратился к губернскому земскому собранию с представлением, в котором сообщил, что в 1889–90 учебном году во вверенной ему епархии числилось 229 церковноприходских школ, в которых обучалось 6820 мальчиков и 811 девочек, и 144 школы грамоты с обучавшимися в них 2567 мальчиками и 254 девочками. В 339 школах обучались совместно мальчики и девочки, в 24 школах одни мальчики и в 10 школах — девочки. «Потребность в обучении детей женского пола, — говорил при этом Владыка, — все больше и больше сознается сельским православным населением и, как видно из донесений благочинных и уездных отделений епархиального училищного Совета, в наступившем учебном году число учащихся девочек увеличится и представится необходимость открывать новые школы исключительно для девочек. Ввиду крайней ограниченности средств, имеющихся в распоряжении епархиального училищного Совета и уездных отделений оного, не найдет ли достопочтеннейшее собрание возможным с своей стороны оказать благотребную помощь уже открытим и впредь имеющим быть открытыми женским церковноприходским школам Полтавской епархии». Губернское земское собрание с любовью откликнулось на призыв своего глубокочтимого архіпастиря; от его внимания не могло ускользнуть то отрадное явление, что церковноприходские школы, при всей скучности материальных средств, быстро развиваются в епархии и с успехом могут заменить дорогостоящую земскую школу. Поэтому в заседании 12 декабря собрание постановило: ассигновать в распоряжение Преосвященного Илариона на три года

по 3000 руб. на открытие в Полтавской епархии женских церковноприходских школ. По истечении трехлетнего срока земское собрание, увидевшее на деле полезное применение отпущеной суммы и еще более убедившееся в необходимости поддержания церковноприходских школ, выразило желание отпускать для них такое же пособие и на следующее трехлетие. Благодаря всему этому вместо немногих, бедных, малоблагоустроенных школ явилась целая обширная сеть, покрывающая собой Полтавскую епархию, школ в большинстве с собственными, приспособленными к учебным занятиям, помещениями, более или менее материально обеспеченными и благоустроенными, пользующимися доверием и сочувствием всего православного населения. За все годы управления Полтавской епархией Преосвященного Илариона общее число открытых им мужских и женских школ достигло 1200.

Между церковноприходскими школами Полтавской епархии большого внимания заслуживает школа, открытая на собственные средства Преосвященного (при участии потомственного почетного гражданина И. С. Котельникова) 24 сентября 1889 года близ Полтавы, на достопамятном всей России месте, известном как «Шведская могила». В начале весьма незначительная, впоследствии она имела прекрасное помещение, в которое сходились из окрестных и прилегающих поселков до 50 учеников и пользовались бесплатным ночлежным приютом и столом за самую незначительную плату. Кроме школьно-научных предметов, здесь преподавались садоводство, огородничество и переплетное ремесло. Для знакомства с садоводством заботливостью архіпастиря было приобретено 3 десятины земли, на которой и разводился сад для школы; ученики под присмотром особого садовода сажали деревья и приучались к уходу за садом. В 1891 году Преосвященным приобретена была для школы хорошая пасека в количестве 40 рамочных ульев. Целью приобретения этой пасеки служило со стороны Владыки желание, чтобы обучающиеся в школе крестьянские дети всесторонне и обстоятельно не только теоретически, но и практически знакомились с рациональным пчеловодством как отраслью сельского хозяйства, которая, будучи немногосложной и для всех доступной и служа к удовлетворению одной из существенных потребностей христианского богослужения, много может послужить и к улучшению не только материального благосостояния народа, но и нравственности его. А потому Преосвященный и поручил пасеку непосредственному заведыванию школьного учителя, под руководством, на первых порах, двух ближайших по месту жительства священников, ведущих рациональное пчеловодство.

Поставленная в столь благоприятные условия, школа на «Шведской могиле», при благосклонном участии к ней высшего начальства, стала тем новым живым монументом, способным воскресить в памяти и увековечить в сознании народа то отдаленное прошлое, которое всегда будет служить предметом славы и гордости для матушки Святой Руси.

Продовження слідует.

Протоієрей Сергій Четвериков.

Окончання. Начало в №6–11.

Начиная с 1935 года, отець Сергій Четвериков часто виїжджав із Парижа з цілью участі в різних об'єднаннях РСХД в Западній та Восточної Європі, в Прибалтиці. Крім того, вони відвідували Валаам, їздив в Румунію по збору матеріалів для своїх книг. Ці подорожі дали повод членам Движення називати отця Сергія в шутку «протоієреєм всієї Європи». В період служби в Движенні им написані роботи: «Путь чистоти» (Париж, 1929), «Церковь і молодежь» (Париж, 1933), «Что такое молитва Иисусова» (Сердоболь, 1938), «Молдавський старець схіархимандрит Паисий Величковський» (1938), «Духовний облик отца Иоанна Кронштадтского и его пастырские заветы» (Париж, 1939), «О внутренних препятствиях на пути к Евангелию» (Париж, 1951) і інші. Крім того, в «Вестнику РСХД» вийшло величезне кількість статей на теми духовного воспівання молодежі. А к статтям надійшли ще прибавити «Праздничные письма-проповеди», статті в журналі «Путь». Все це говорить про значимість, глубину його роботи та впливу в РСХД.

Под редакцією протоієрея Сергія Четверикова в Парижі були складані декілька евангельських рассказів для дітей. Ці брошюри вийшли в 1928 році в Лондоні.

Думаю, мало кому відомо, що служіння Святішого Патріарха Алексія II також пов'язано з діяльністю отця Сергія Четверикова. Дело в тому, що Алексей Ридигер, будущий Патріарх Московський та всієї Русі, родився в 1929 році в сім'ї естонських студентів та членів РСХД Михаїла та Елеонори Йосифовни Ридигер. Вони поженилися в 1926 році, і уже тоді отець Алексія рішуче вирішив стати священиком. На це рішення велике впливання міг мати прізвісок, який не раз на съезді РСХД протоієрея Сергія Четверикова.

Патріарх в беседі з кореспондентом газети «Ізвестія» в 2002 році вспомінав:

«...Мама моя, Елена Йосифовна, в деяності Писарєва, була дочерлю полковника Біліх армій. Її розстріляли більшевики в Териоках, сьогодні це Зеленогорськ в Ленінградській області. Свадьба моїх батьків відбулася в 1926 році, причому мама в це час вже знала про жадання свого избранника стати священиком...

«...Оба вони були діяльними учасниками православної церковної та общество-релігійної життя Таллінна, участвували в Русському студенческому християнському руху. Руководив им відлюдником проповідником протоієреєм Сергієм Четвериковим. Надо сказати, що активність Церкви в житті руського рассеяння була в те роки дуже велика, що навіть перевиходила діяльність російського рівня. Особливу увагу надавалася молодежі. Ось тому, вспомінаючи

«Церковь овладела моєї душою»

время і своє участі в РСХД, архієпископ Сан-Франциський Іоанн (Шаховський) назвав той період «релігійної весни руської еміграції», її найкращим відповідом «на все то, що відбувалося в то время з Церковью в Росії». А мені від цього відчуття вдалося навіть бути делегатом п'ятого съезда РСХД. Впослідок, після установлення радянської влади в Прибалтиці, багато з його сподвижників були розстріляні або депортовані в лагери».

Подводя ітог діяльності отця Сергія Четверикова в Русському студенческому християнському руху, необхідно зазначити, що необичайно активна діяльність священика, а також його смирення та трудолюбіє стали образцем служіння Росії та Церкви для людей, залишившихся без Родини. Во многом благодаря отцю Сергію Движение стало для руських людей величайшим примером соборності.

РСХД існує і сьогодні, хоча вона і немногочисленна. Вона об'єднує в основному людей руського походження, які родилися во Франції та говорять, як правило, по-французьки.

Постриг. Последні роки життя

Посещая Валаамський монастир, отець Сергій в тиши обителі, вдали від мирської сути, мог спокійно трудитися на літературному поприщі. Й життя монашеска була по сердцю Четверикову. В 1939 році, отримавши в очікуючій раз на Валаам, він не сміг вернутися. Настали трудні времена. Советський Союз анексував Карельський перешеек та інші території Фінляндії, тисячі людей стали біженцями без крові над головою, озлоблені та голодні.

В грудні 1939 року з Валаамського монастиря почалася евакуація братії. В березні 1940-го бомбінаж Валаама здійснив радянський флот. В монастирі срочно приготували великий обоз. Всі, що тільки можна було спасти від знищення: святыни, ікони, бібліотеку, архів, частина колоколів (наїменше тяжелі колокола заразе помігли вивезти фінська армія, передавши їм військові грузовики), — було погружено на сани, і нощю 6 березня 1940 року обоз двинувся по льдам Ладоги на материк, в сторону Ланденпохії. Шли багато кілометрів по торосистому льду, в непроглядну темень, лютий мороз. К рассвіті, потерявши замерзлими 12 людей, 193 монахи вийшли до берега. Вместі з ними був і отець Сергій Четвериков.

В финському поселку Каннокоски монахів розмістили в будівлях п'яти

школ, в класах з грубо сколоченими нарами. В одному з приміщень монахи устроили церкву, де і совершали службу перед престолом, увезеним з Валаама. Изгнанники надіялися, що війна закінчиться і вони зможуть вернутися в рідні міста. Но мечти не сбились. Весною 1940 року президент Каліо предложив монахам купити усадьбу Паппініемі в Хяйнавесі. Так почалася життя Нового Валаама. «Старий» же був оставлен на поругання на території СРСР.

Отець Сергій Четвериков, щоб не обременювати братію, переїхав в Гельсінкі. К тому времени вони, на місці бывшого Никольського приходу, було освячено нове здание Русской Православной Церкви. Після смерті настоятеля приход временно возглавили священики Сергій Четвериков та Віктор Крохін.

В 1941 році відцю Сергію вдалось, наконець, добраться до Братислави, де тоді жив його син Феодосій, по-прежньому працюючи начальником станції водоснабження та живий в дому при «водярні».

Отець Сергій поселився в окремій кімнаті з окнами в сад, де прожив до самої своєї кончини, почти никуда не виїжджав. Единственный раз він уехал з дому летом 1942 року, щоб побывать в монастирі Преподобного Іоана в деревні Ладомирова (Владимирова) в Карпатах, з братством якого був тесно пов'язаний.

Ново-Почаївське братство було самим серйозним з усіх руських релігійних організацій за границі. Монастир Преподобного Іоана був відомий своєю широкомасштабною діяльністю по випуску релігійної літератури. В окремому смислі він являвся центром Русской Православной Церкви за границі, почти единственным місцем в Європі, відкуда розпространялось православне письмо по всім приходам руського зарубежья. Ця обитель була заснована в березні 1923 року в словацько-русинській деревні Ладомирова відомим церковним діятелем архімандритом Віталієм (Максимечко) (впослідок — архієпископом). Поміж книгодрукарською роботою, обитель була відома написанням ікон в древнеруському стилі, а також виготовленням іконостасів, распятий. При приближенні частей Советської Армії до Словаччини обитель Преподобного Іоана була евакуйована на захід, де її насельники фактически заснували два головних, існуючі до сих пір, монастирі Русской Православной Церкви за границі — Преподобного Іоана Почаївського в Мюнхені.

Съезд РСХД. Первые слева в верхнем ряду Михаил Александрович и Елена Иосифовна Ридигеры, в центре протоиерея Сергій Четвериков. Начало 1930-х годов.

не (Германия) і Пресвятої Троїці в Джорданвіллі (США).

В свой приїзд в обитель Преподобного Іоана Почаївського в 1942 році отець Сергій Четвериков був пострижен в велику схиму та став схієромонахом.

Жизнь його після пострига не була затворницькою. К нему часто приходили люди — хто на исповідь, хто за советом, хто за благословенням.

Внука Елена Ліпська вспоминає, що дедушка завжди був облачений в чорну рясу, любив подовгу гуляти в саду, де росли черешні, орехи, яблони, сливи, абрикоси, персики. В його кімнаті, де було багато книг, немало з яких рукописні, детям без зрешення заходить було неможливо. Часто внукам, що уміють лише роздивитися картинки, він читав дитячі книжки релігійного змісту. Коли Лея пошла в школу, то экзамен по Закону Божому їй дозволили сдавать дому дедушке.

В роки війни Словакія не була окупована німцями. Лише в 1944 році, після повстання словацької армії, були введені дивізії СС. Навівши силу з цього моменту партизанське рух в Словакії, которым руководили воєнні спеціалісти зі СРСР та Федосієм. Він числився в партизанському відряді Зорина та, працюючи на «водярні», собирали сведения стратегічного характера.

В 1945 році в Братиславу вошли союзники, і багаті руські емігранти, опасаючись преследувань, бежали на територію, де розміщалися союзники. Многі же залишилися були арестовані та пропали без вести.

Сім'я Четверикових залишилась в своєму будинку. Отця Сергія не трогали ні немци, ні руські.

В початку 1947 року отець Сергій отримав запрошення від Патріарха та Святійшого Синоду РПЦ для працюючої в Москві Духовної Академії, але, ссылаючись на вік, відмінив. На самом деле, со слов Е. Ліпської, отець Сергій в последние годы ушел во внутренний затвор. Він медленно таяв, не особливо виникаючи в ділах світських, практично не їв. В лютому 1944 року він написав духовне завещання, по якому всі архіви його були передані дочері Андреї.

Скончався отець Сергій Четвериков 29 квітня 1947 року. Його облачили в монашескі одяги, отпевнення состоялось в часовні при кладовищі Славиче Удоле (Соловійська Долина). Крест, зазначений ще при житті самим отцем Сергієм, і понаине знаходить у його могилі. В 1970 році приїхавши з США дочка Андреї установила чорну мраморну плиту з надписем: «Ієромонах Сергій».

По книзі Юти Арбатської «Протоієрей Сергій Четвериков. Біографічний опис. Проповідь».

От редакції. «Відомості Полтавської єпархії» починають публікацію дослідження професора Сергія Четверикова «Молдавський старець Паисий Величковський. Його життя, учение та вплив на православне монашество». Во-перше, щоб дати читателям можливість самим познати глибину мыслі та слова, силу віри автора, во-вторих посвята публікацію 290-річчю з дня народження нашого святого земляка — старца Паисія Величковського.

Протоієрей Сергій Четвериков

Молдавский старец Паисий Величковский

Его жизнь, учение и влияние на православное монашество

Молдавский старец архимандрит Нямецкого монастыря в Молдавии иеросхимонах Паисий Величковский занимает в истории православного монашества и православной Церкви особое место.

В его лице удивительным образом сочетались святость личной жизни, любовь к проповеди, замечательная способность к устроению монашеского общежительного братства, умение привлечь к себе и духовно воспитать многочисленный союз учеников, создать около себя большую школу православного духовного подвигничества и, наконец, большое литературное дарование, которое помогло ему совершить важное и необходимое дело — исправление старых переводов и новый перевод святоотеческой аскетической литературы.

По своему происхождению и по своей деятельности старец Паисий одновременно принадлежит двум поместным Церквам — русской и молдавской. Уроженец Малороссии, он все свое раннее детство, школьные годы и первые годы юности провел в России, учился в Киевской Академии, странствовал по украинским монастырям в бесплодных поисках духовного руководства, будучи 20 лет перешел в Валахию и через 4 года ушел на Афон, где прожил 17 лет сперва в полном уединении, а затем во главе постепенно возраставшего братства, с которым потом переехал в Молдавию, где и оставался до конца жизни, все более и более углубляя и

расширяя свою деятельность, свое духовное влияние и свою славу в православном и даже в неправославном мире. Его по всей справедливости можно назвать обновителем духовной жизни молдовлахийского и русского монашества. Он дал ясные определения основной цели и подготовил лиц, способных осуществлять эту цель при помощи указанных им средств. Своим примером, деятельностью и переводами старец Паисий вызвал огромное духовное движение в православном монашестве, особенно заметное в России, где оно охватило не только иноков, но и светское общество всех классов.

Нельзя правильно представить себе духовное состояния русского монашества и русского народа в XVIII и XIX вв., не учитывая духовного влияния старца Паисия и его учеников. Это влияние распространялось более, нежели в 100 обителях 35 епархий русской Церкви, при посредстве более 200 учеников старца и их преемников. Под его влиянием изменился облик русского монашества: возросло значение внутреннего духовного подвига, о характере которого можно судить по старчеству Оптины Пустыни и по изображению его в русской литературе — «Братья Карамазовы». Знаменитейшие

из русских писателей (Гоголь, И. В. Киреевский, Достоевский, Л. Н. Толстой, В. С. Соловьев, К. Н. Леонтьев и др.) заметили это духовное движение в русском монашестве, изучали его и испытывали на себе его влияние.

Первое описание жизни и деятельности старца на русском языке было выпущено Оптиной Пустыни в 1847 году. Это был перевод жизнеописания старца, составленного его учеником иеросхимонахом Платоном. В Молдавии первое жизнеописание старца Паисия было составлено его келейником Митрофаном, жившим при нем 30 лет. Оно было составлено спустя 20 лет по смерти старца на славянском языке. Следующее жизнеописание, на молдавском языке, очень

обширное, было составлено Исааком Григорием, будущим митрополитом Молдавским, изложил молдавское житие старца Паисия в сокращенном виде. Наконец, Платон, воспользовавшись житиями Митрофана и Исаака, составил из них новое жизнеописание старца на славянском языке в 1836 году. Это сочинение выдержало несколько изданий и послужило материалом для ряда других жизнеописаний старца, выходивших в разное время на русском языке.

В 1913 году преосвященный Сильвестр, епископ Прилукский, викарий Полтавской епархии, задумал издание Полтавско-Переяславского Патерика, куда должны были войти жизнеописания многих подвижников, родившихся или проживавших в пределах Полтавского края. Жизнеописание старца Паисия Величковского, уроженца Полтавы, было поручено составителю настоящей книги. Благодаря содействию епископа Сильвестра, а также архиепископа Полтавского Феофана и Полтавского Свято-Макарьевского епархиального братства, мы имели возможность воспользоваться богатым рукописным материалом, хранившимся в библиотеках Петербургской Императорской Академии Наук и Петербургской Духовной Академии, в Московской синодальной (патриаршей) библиотеке, в Орловской епархиальной древ-

лехранилище, в библиотеках Оптины Пустыни и Ново-Нямецкого монастыря в Бесарбии.

Разразившаяся война и последовавшая за нею революция прекратили на время нашу работу. Она возобновилась в 1921 году в Югославии: вывезенные из России записки в тишине и уединении сербского церковного прихода были приведены в порядок. У нас было сильное желание посетить Румынию и местожительство старца Паисия — Нямецкий монастырь и собрать там дополнительные о нем сведения, но мы не имели возможности осуществить это желание. И только 10 лет спустя в 1931 году, благодаря неожиданно сложившимся счастливым обстоятельствам, нам пришлось побывать в Румынии, посетить связанные с именем старца Паисия древние обители — Нямец и Секул, ознакомиться с их библиотеками, побывать в Ново-Нямецком монастыре на Днестре, поработать в Бухаресте и собрать во всех этих местах дополнительные сведения о старце Паисии.

Мы приносим глубокую благодарность всем учреждениям и лицам, которые всюду сочувственно, внимательно и предупредительно оказывали нам помочь в нашей работе. Мы сознаем недостатки нашей книги, писанной в неблагоприятных условиях эмигрантской жизни, и просим за них прощения.

Протоієрей
Сергій Четвериков.

Часть первая

Жизнь дома и в школе (1722—1739)

«Ты еси терпение мое, Господи, Господи, упование мое от юности моей... от чрева матери моей Ты еси мой покровитель». Псал. 70, 5-6

Глава 1

Родина старца Паисия Величковского

Родиной старца Паисия Величковского была благословенная Украина. В начале XVII века вся левобережная Украина представляла богатый и цветущий край. Ни казацкие войны XVII века, ни татарские набеги, ни нашествия шведов и другие бедствия не могли подорвать благосостояния этого края. Эти девственные еще тогда места славились здоровым воздухом, необычайным плодородием, изобилием и разнообразием даров Божиих. Население края было многочисленное и особенно стало возрастать во второй половине XVII века, когда жители правобережной Украины, разоряемые непрерывными войнами и притеснениями со стороны турок и поляков, толпами покидали старые гнезда и переходили на левый берег Днепра, на привольные степи Полтавщины и Харьковщины, образуя здесь поселения слободской Украины. По обширности свободного, никому не принадлежавшего земельного пространства, хлебопашцы не успевали обрабатывать полей. Много было у них и сенных покосов, и рыбных ловель,

и фруктовых садов. Они промышляли пенькою, льном, табаком, медом, воском, шерстью, солью. По селам и хуторам можно было видеть много домашней птицы и свиней.

Но еще более, нежели зажиточность, обращают на себя внимание духовные свойства тогдашних малороссиян, их преданность Православию, любовь к просвещению, заботы о бедных. То было время особенного духовного подъема. Только что была пережита тяжелая двухвековая борьба за веру и народность, которым грозила опасность со стороны поляков, иезуитов и униатов. Эта борьба вызвала высокое одушевление в народе и выдвинула ряд деятелей, прославившихся святостью жизни, высоким образованием и любовью к родине. Народ сознательно жил своей верой, и весь был его, простой и скромный, был обвеян духом родной православной церковности. Повсюду выселились многочисленные храмы, отличавшиеся красотою архитектуры и художественным исполнением священных изображений. Мы до сих пор удивляемся изяществу, сложности и тонкости рисунка украинских икон-ностасов XVII и XVIII веков, красоте, богатству и прочности вышивки на церковных облачениях того времени. Прекрасное, стройное и умилительное пение было повсеместно принадлежностью тогдашнего богослужения. Благочестие малороссов не ограничивалось одной только любовью к церковному благолепию. Оно выражалось и в делах милосердия. Вынесенные за веру и родину страдания и великое множество обездоленных располагали

всех к щедрой благотворительности. В каждой деревне можно было видеть «шпитали», приюты для старииков и сирот, увешанные снаружи и внутри множеством икон. Сироты и вдовы, которых тогда вследствие непрерывных войн было особенного много, в каждом доме получали щедрую милостыню.

Замечательна была и любовь малороссов к просвещению. Почти все они, и даже большинство женщин, умели читать и знали порядок церковных служб и церковные напевы. Священники обучали сирот и не позволяли им шататься по улицам невеждами. После освобождения от поляков все с особенным усердием принялись учиться чтению и церковному пению. При каждой приходской церкви была школа. О школах много заботились приходские братства, возникавшие по-всеместно для защиты Православия и православного уклада жизни от национального католичества и униатства. Не только по городам и mestechкам, но и по селам существовали те братства и объединяли православных людей в тесные и дружные союзы. Приходские братства имели свои приходские дома. Здесь происходили собрания братчиков, обсуждались приходские дела, хранилось братское имущество, совершился братский суд. В дни великих праздников в братских домах и дворах совершились так называемые «кануны», варились мед, и собранные при том деньги шли на содержание школ и «шпиталей».

В тогдашних школах не только обучались, но и проживали сироты и дети бедняков. Школа была нередко и приютом для странствующих учителей,

«мандронных дьяков» и «волочащихся чернечев». В школе проживали «выростки школы», или «молодики». «Выростки» не были учениками, но сами промышляли учительством, нередко они странствовали из одной школы в другую. Это были молодые люди, еще не избравшие окончательно своей профессии и по обычанию того времени переходившие с места на место «для повидания более света и людского обхождения». Одни из них со временем становились настоящими причетниками и даже священниками, другие переходили на писарские должности или занимались торговлею; иные уходили на Запорожье и т. д. Прихожане предоставляли этим странствующим песнопевцам и педагогам даровой приют в церковном доме с условием, чтобы они за то «услуговали» церкви Божией на клиросе. Сверх того они обязаны были заниматься обучением детей, за что родители последних давали им особое вознаграждение согласно условию, а церковные ктиторы собирали в их пользу с прихожан подаяние деньгами и припасами. Благодаря существованию приходских школ-приютов и заботливости духовенства и прихожан, иногда самые бедные и заброшенные дети получали достаточное образование и выходили, как говорится, в люди. При тогдашних особых исторических условиях в украинском народе развивалась большая самостоятельность и независимость духа, и характеры людей были крепкие и упорные.

Продолжение следует.

Продовження. Начало в № 2–11.

*Федоровка. Служба
псаломщиком. 1888–1899 рр.*

В общем жизнью своею в Федоровке я нимало не тяготился, даже не скучал. Единственный раз, помню, мне сделалось грустно. Это было вечером накануне праздника Рождества Христова. К деду я не пошел, потому что была сильная выюга, батюшка меня на вечерю не пригласил, Мильгевские с детьми уехали вечерять к родственникам, и я остался один. Долго я ходил под выюгу около своей хаты, затем вошел в комнату; вспомнил я в этот вечер свою семью, которая вся теперь была в соборе, вспомнил этот вечер, Рождественскую трапезу, каким торжеством и как благоговейно она всегда у нас проходила, и мне сделалось грустно; почему я поскорее постарался лечь спать. Зато на другой день праздника батюшка отец Иван предложил мне поехать с ним на храмовый праздник к своему зятю отцу Ивану Чебанову в село Шиловку, верст 30 от Федоровки, на что я охотно согласился...

Затем перед Масленицей отец Иван прислал за мною своих лошадей и письмо с приглашением снова приехать к нему в Шиловку на несколько дней, но не успел я приехать к нему, как на другой день дед Феофан прислал за мной лошадь, чтобы я немедленно возвращался домой, так как ко мне приехали гости: мой отец с добрым нашим приятелем и другом Иваном Павловичем Гуденко. Не заставил меня дома, они нашли приют у того же деда Феофана и немедленно послали за мной. Говорят, что мой отец будто бы, войдя в мою комнату и увидев обстановку, в какой я живу, а особенно лежавшие на моем полу полосы снега, так как в тот день была выюга, сказал: «Ну, если так жить, то не нужно было и семинарии кончать». Они меня забрали с собой в Белоцерковку, где я и прогостили всю Масленицу.

В Великий пост ко мне приехал брат Лавр, оканчивавший в том году семинарию. В виду его слабого здоровья, семинарский врач посоветовал ему в Великий пост уехать из семинарии и где-нибудь отдохнуть. Мы с ним списались, и он приехал ко мне и прожил почти до шестой недели поста. Где уже я достал ему кровать, теперь не вспомню. Чтобы доставить ему больше удовольствия, я решил познакомить его и самому познакомиться с семьей моего помещика Василия Андреевича Демьяновича... Встретили нас хозяева очень

Записки священномученика Гавриила Коваленко

радушно и просили навещать без всякой церемонии и возможно чаще, чем мы с братом охотно пользовались; там мы с барыней пели и вообще проводили время очень нескучно. Когда брат уехал, то я уже и сам начал бывать у Демьяновичей очень часто, хотя и знал, что это не нравилось моему батюшке, тем паче, что после Пасхи Василий Андреевич предложил мне за особую плату заниматься понемногу с его мальчиками, которых он думал готовить для поступления в Кадетский корпус... После знакомства с Демьяновичами моя жизнь в Федоровке сделалась и совсем сносно.

Но особенную прелест своего пребывания в Федоровке я почувствовал весною, в мае месяце, когда на огромном пространстве кругом зазеленели поля, зацвели сады, запели птицы, воздух был упоительный и в то же время — полная свобода, покой и тишина. После одиннадцатилетнего пребывания в стенах учебного заведения это ощущение было неописуемо! В таком состоянии я прожил в Федоровке до половины июня.

Однако меня не могла не озабочивать моя будущая судьба: не век же мне было сидеть в Федоровке псаломщиком. Поэтому я решил уехать домой с намерением больше в Федоровку не возвращаться, найти себе невесту и принять священный сан. На мое намерение повлиял и благочинный отец Иоанн Костенко, приехавший в Федоровку на ревизию. Увидевши меня, он прямо спросил: намерен ли я быть священником? Я, конечно, ответил утвердительно, что только священником. «Тогда, — сказал он, — напрасно вы здесь сидите; ведь вы теряете время, которое вам в будущем не засчитается даже на пенсию, и чем скорее вы сделаетесь священником, тем для вас же лучше». (В то время действительно служба псаломщика в пенсию не засчитывалась). Я поблагодарил его за совет, сказал, что я и сам уже думаю переменить свою службу и, пользуясь случаем, я испросил у него продолжительный отпуск для устройства своей судьбы.

К тому времени у меня завелись кое-какие сбережения; кроме того, я получил от батюшки авансом под расписку по доверенности причитавшееся мне жалованье, около 20 р., и деньги за ружную землю. До того времени я хотя и знал, что мне причитается некоторая часть ружной земли, но, откровенно говоря, не интересовался, в каком количестве, в чьем она находится владении и какой доход она мне может дать. Только уже накануне моего отъезда пришел ко мне Мильгевский и сказал, что мне причитается часть ружной земли, предложил мне за весь мой будущий урожай 10 рублей, на что я безоговорочно согласился. Впоследствии, как я узнал, он смеялся надо мною, говоря, что вот, мол, хоть и семинарию окончил, а дурак: за его урожай можно было взять рублей 100, а он отдал его мне за 10. По-своему, конечно, он был прав. Конечно, если бы при этой сделке был дед Феофан, он бы этого не допустил и не дал бы Мильгевскому возможность обмануть меня.

Когда узнали о моем отъезде прихожане, они начали высказывать мне свое сожаление, усиленно упрашивая меня возвратиться в Федоровку, а церковный староста заявил, что если я дам

слово вернуться вспять, то он обещает устроить к моему приезду для помещения псаломщиков новый дом. Я шуточно, конечно, обещал. Сначала я решил поехать в Полтаву, чтобы немножко экипировать себя; к тому же у меня оказался туда и попутчик: местный лавочник, некто Нестор, молодой парень, неженатый, моих приблизительно лет и большой мой приятель, вез в Полтаву продавать гусей и охотно согласился взять меня с собой.

Простишись с семьей Демьяновичей и весьма трогательно с дедом Феофаном и его женой, которых я искренне полюбил как родных и благодеяний которого я не забуду до своей смерти, привязав сзади клетку с гусями, которые всю дорогу по-своему выражали недовольство на свой плен, мы с Нестором отправились на Полтаву. Отъехав верст 35 от Федоровки, на середине дороги между Великими Будищами и Полтавой, у известного шинка Родиона мы остановились, чтобы дать передохнуть лошади и самим закусить. Когда мы, усевшись в тени под возом, начали закусывать, к Родиону подъехала из Великих Будищ подвода, запряженная парой крестьянских лошадей, чтобы напоить последних. На ней ехало две барышни, одну из них я узнал: это была учительница Великобудищанского епархиального училища, которую я знал еще епархиалкой, но знаком не был; другая же, очень миловидная, которая мне как-то сразу понравилась, была мне не знакома. Увидев меня в такой обстановке, они засмеялись; затем, напоив лошадей, они быстро уехали, несколько раз обернувшись в мою сторону и очень долго смеялись, видимо, на мой счет.

В Полтаве я купил себе новый пиджачный костюм, шляпу, ботинки, зонтик и серебряные часы за 12 рублей, которым был очень рад и в первые дни поминутно на них смотрел. Зашел между прочим в канцелярию Преосвященного епископа Илариона узнать, нет ли подходящих вакантных священнических мест, но мне сказали, что в данное время таких мест нет, и уехал к родным в Белоцерковку. Среди лета я уже специально поехал в Полтаву, чтобы подать Преосвященному Илариону прошение о предоставлении мне священнического места. Чтобы подать такое прошение, мне нужно было предварительно получить на нем заверение моего благочинного о прохождении моей службы и о моем поведении в Федоровке, а для этого мне нужно было съездить в Великие Будища, 30 верст от Полтавы.

Сделать это в то время было легко. Великие Будища лежат на большой дороге, на границе Зеньковского и Полтавского уездов, и все дороги в Полтаву из Зеньковского уезда идут непременно через Великие Будища. Для этого мне нужно было только в Полтаве пойти на базар или на какой-либо постоянный двор, где останавливаются крестьяне, приехавшие на базар со своими продуктами, и, увидев крестьянина в сюртуке и остроконечной шапке, из чего можно было заключить, что он из Зеньковского уезда, обратиться к нему с просьбою подвезти меня в В. Будища. Народ в то время был гораздо добре и, возвращаясь порожняком после продажи своих продуктов домой, охотно это делал за самую небольшую плату, копейки за 20-30, а иногда и просто за маг-

рыч. Я так и сделал. Какой-то крестьянин с удовольствием взялся подвезти меня в Будища.

В Великих Будищах я остановился по обыкновению у отца Виталия и, получив заверение от благочинного, возвратился в Полтаву. Преосвященный Иларион мое прошение хотя и принял, но, узнавши, что я еще не женат, посоветовал мне прежде жениться, сказавши, что за местом остановки не будет. Однако мои matrimonиальные намерения на этот раз не увенчались никаким успехом, и я, проболтавшись в Белоцерковке и других местах почти около трех месяцев, в первых числах сентября должен был вернуться в Федоровку, сам не зная уже, на какой срок, и вверив свою судьбу Промыслу Божию, без воли Которого и волос с нашей головы не падает.

Женитба и новое назначение. 1899–1900 рр.

По возвращении в Федоровку меня ждало несколько сюрпризов.

...Я не узнал совершенно своего прежнего места жительства. Нашей халупы как не бывало. На месте ее стоял совершенно готовый новый дом — высокий, светлый и большой. Разделялся он на две половины, из коих одна, состоявшая из трех комнат, была совсем готова, и в ней жил уже Мильгевский со своей семьей. Работы же на второй половине, предназначавшейся для меня, состоявшей из двух комнат, приходили к концу: навешивались двери, приделывались дверные замки и ручки. Оказалось, что за время моего отсутствия прихожане купили где-то очень недорого новый совершенно готовый дом, рубленный, на полах; за это время успели его перевезти и поставить, обмазать снаружи, так как внутри постройка была мытая, то есть небеленая, укрыть, устроить новые печи и проч. Церковный староста, присутствовавший тут же при постройке, с гордостью приписал все это исключительно своей заботливости; однако же впоследствии я узнал, что главным деятелем тут был Федорина, которому, естественно, хотелось улучшить положение своего зятя Мильгевского.

Приезду моему все обрадовались. Дед Феофан от радости не находил себе места и даже расплакался. Рады были и Демьяновичи, которые снабдили мою новую квартиру хорошей мебелью: дали мне кровать, стол, диван и несколько венских стульев. Все это заняло, правда, одну комнату, а другая оставалась у меня пустой. Дед уступил мне свой самовар. Оставалось в доме произвести только покраску, но ее за поздним временем решили отложить до будущей весны. Так как теперь топка уже у меня была самостоятельная, то мне приходилось подумать о топливе. И в этом деле мне пришел на помощь В. А. Демьянович, приславший мне несколько больших возов соломы. Для услуг себе я нанял племянника деда Феофана, хлопца лет 15-ти, который за рубль в месяц согласился приходить топить у меня печь, ставить самовар и даже чистить мои ботинки. Словом, с этой стороны я начал жить барином...

Продовження слідує.

Саша Черный Рождественское

В яслях спал на свежем сене
Тихий крошечный Христос.
Месяц, вынырнув из тени,
Гладил лен Его волос...
Бык дохнул в лицо Младенца
И, соломою шурша,
На упругое коленце
Засмотрелся, чуть дыша.
Воробы сквозь жерди крыши
К яслиям хлынули гурьбой,
А бычок, прижавшись к нише,
Одеяльце мят губой.
Пес, прокравшись к теплой
ножке,

Полизал ее тайком.
Всех уютней было кошке
В яслях греть Дитя бочком...
Присмиревший белый козлик
На чело Его дышал,
Только глупый серый ослик
Всех беспомощно толкал:
«Посмотреть бы на Ребенка
Хоть минуточку и мне!»
И заплакал звонко-звонко
В предрассветной тишине...
А Христос, раскрывши глазки,
Вдруг раздвинул круг зверей
И с улыбкой, полной ласки,
Прошептал: «Смотри скорей!..»

Людмила Колодяжная Бегство в Египет

Помнишь? Ангел в тумане
белел,
Нас в небесах приютивший...
Надо исполнить, что он велел,
Ангел, во сне приходивший,
Тот, говоривший: «Встань
и возьми
Все, что дорого сердцу,
Видишь, ночные взметнулись
огни —
Ирод ищет Младенца.
Видишь, как преданно ждет
у двери
Ослик покорный и смирный,
Матерь и Сына возьми,
и дары —
Золото, ладан и смирун.
В землях Египетских сохрани
Сладость воспоминанья,
Там, где пустыня, где темен
Nil,
На берегах изгнанья.
Здесь, в Вифлееме, вопли
и плач,
Дьявол раскинул сети,
Здесь младенцев губит палац,
Плачет Рахиль о детях.
Ты пережди, пережди беду,
Сердца смиряя жажду...
Ирод умрет. Я к тебе приду,
В сон твой, с вестью, однажды,
И скажу: «Отдохни от бед,
Мира забудь пороки,
В светлый тихий иди Назарет,
Как предрекли пророки».

Федор Достоевский
Божий дар

Крошку-ангела в сочельник
Бог на землю посыпал:
«Как пойдешь ты через ельник,
— Он с улыбкою сказал, —
Елку срубишь, и малютке
Самой доброй на земле,
Самой ласковой и чуткой
Дай, как память обо Мне».
И смущился ангел-крошка:
«Но кому же мне отдать?
Как узнать, на ком из деток
Будет Божья благодать?»
«Сам увидишь», — Бог ответил.
И небесный гость пошел.
Месяц встал уж, путь был
светел

И в огромный город вел.
Всюду праздничные речи,
Всюду счастье деток ждет...
Вскинув елочку на плечи,
Ангел с радостью идет...
Загляните в окна сами —
Там большое торжество!
Елки светятся огнями,
Как бывает в Рождество.
И из дома в дом поспешно
Ангел стал переходить,
Чтоб узнать, кому он должен
Елку Божью подарить.
И прекрасных, и послушных
Много видел он детей —
Все при виде Божьей елки,
Всё забыл, тянувшись к ней.
Кто кричит: «Я елки стою!»
Кто корит за то его:
«Не сравнишь ты со мною,
Я добре твоего!»
«Нет, я елочки достойна
И достойнее других!»
Ангел слушает спокойно,
Озирая с грустью их.
Все кичатся друг пред другом,
Каждый хвалит сам себя,
На соперника с испугом
Или с завистью глядя.
И на улицу, понурясь,
Ангел вышел... «Боже мой!
Научи, кому бы мог я
Дар отдать бесценный Твой!»
И на улице встречает
Ангел крошку — он стоит,
Елку Божью озирает —
И восторгом взор горит.
«Елка! Елочка! — захлопал
Он в ладости. — Жаль, что я
Этой елки не достоин
И она не для меня...
Но снеси ее сестренке,
Что лежит у нас больна.
Сделай ей такую радость, —
Стоит елочки она!
Пусть не плачется напрасно!» —
Мальчик ангелу шепнул.
И с улыбкой ангел ясный
Елку крошке протянул.
И тогда каким-то чудом
С неба звезды сорвались
И, сверкая изумрудом,
В ветви елочки вплелись.
Елка искрится и блещет —
Ей небесный символ дан;
И восторженно трепещет
Изумленный мальчуган...
И, любовь узнав такую,
Ангел, тронутый до слез,
Богу весточку благую,
Как бесценный дар, принес.

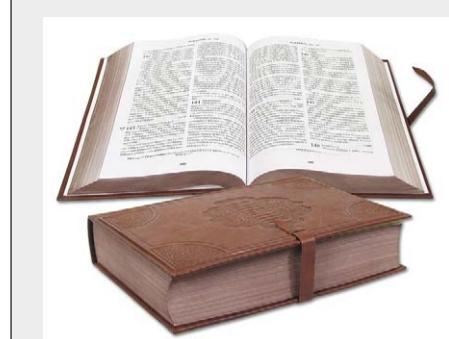
Зверніть увагу!

Православний магазин

Для вас широкий асортимент
духовної літератури
різних напрямків
(Святе Письмо та тлумачення,
житія та твори святих
і подвижників благочестя,
духовні поради,
питання православної медицини,
література для духовенства тощо).
Ікони, утвар.

Чекаємо у Полтаві за адресами:
вул. Шевченка, 54, (2-й поверх)
з 8.00 до 16.00, крім понеділка.

Торговельний центр «Київ»
вул. Зіньківська, 6,
(3-й поверх, праве крило)
з 9.00 до 21.00
без перерви та вихідних.

**Православне
педагогічне
товариство
запрошує
відвідувати
духовно-
просвітницькі
курси в Полтаві**

З благословення Високопре-
освященішого митрополита
Полтавського і Миргородського
Филипа, обласне відділення
Всеукраїнського православного
педагогічного товариства проводить
духовно-просвітницькі
курси для педагогів, вихователів,
керівників навчальних закладів та всіх, хто прагне долучити
підростаюче покоління до вічних цінностей християнства.
На курсах вивчаються Священне Писання, церковна історія,
християнська культура, основи літургіки.

Заняття відбуваються щосереди о 18-00 в старому корпусі
Полтавського національного
педагогічного університету
ім. В. Г. Короленка (м. Полтава,
вул. Остроградського, 2).

**Оформить підписку на «Відомості Полтавської єпархії» можливо с любого місяця в любом
отделении «Укрпочты»:**

ф. п - 1	Державний комітет зв'язку та інформації України АБОНЕМЕНТ на газету											
01125												
Відомості Полтавської єпархії		Кількість комплектів										
на 2013 рік по місяцях												
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
Куди												
поштовий індекс												
адреса												
Кому												
ДОСТАВНА КАРТКА-ДОРУЧЕННЯ												
на газету												
01125												
Відомості Полтавської єпархії		Кількість комплектів										
Вартість	передплати		24 грн 00 коп.									
переадресування												
на 2013 рік по місяцях												
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
поштовий індекс												
місто, село												
область:												
код вулиці												
район												
буд.	корп.	кв.	вулиця									

К святыням храмов Полтавы

Макаріївський кафедральний собор

(ул. Ляля Убийвок, 2-а, тел. +38 (0532) 59-25-76)

Горбаневская икона Божией Матери

(чтение акафиста за вечерним богослужением в воскресенье в 17.00)

Крестовоздвиженский монастырь

(ул. Свердлова, 2-г, тел. +38 (0532) 56-14-68)

Мощи свт. Афанасия (Вольховского)

(молебен свт. Афанасию с чтением акафиста ежедневно в 10.00)

Икона Божией Матери «Упование всех концов земли»

(чтение акафиста за вечерним богослужением в воскресенье в 16.00)

Спасский храм

(ул. Октябрьская, 10, тел. +38 (0532) 2-86-29)

Икона Божией Матери «Троеручица»

(молебен с акафистом в воскресенье в 16.00)

Храм мученика Иоанна Воина

(ул. Маршала Бирюзова, 64-б, тел. 65-70-07)

Икона мч. Иоанна Воина

(чтение акафиста мч. Иоанну Воину за вечерним богослужением в воскресенье в 17.00)

Икона Божией Матери «Всецарица»

(чтение акафиста во вторник в 9.30)

Икона Божией Матери «Утоли моя печали»

(чтение акафиста в четверг в 9.30)

Андреевский храм

(ул. Сенная, 3-а, тел. 56-93-49)

Икона мц. Наталии с частицей мощей

(чтение акафиста мчч. Адриану и Наталии за вечерним богослужением в воскресенье в 18.00)

Икона Богородицы «Неупиваемая чаша»

(чтение акафиста во вторник в 9.30)

Оформить подписку на «Відомості Полтавської єпархії»

возможно с любого месяца в любом отделении «Укрпочты»:

Зворотній бік форми СП-1

(Абонемент)

На абонементі повинен бути проставлений відтиск касового апарату. При оформленні передплати (переадресування) без касового апарату на абонементі проставляється відтиск календарного штемпеля відділення зв'язку. У цьому разі передплатнику видається абонемент з квитанцією про оплату вартості передплати (переадресування).

(Доставна картка-доручення)

Передплатник із сплачених ним коштів за передплату доручає Розповсюджувачу сплатити Видавцю суму в розмірі видавничої вартості передплаченого видання на умовах і в строки, визначені Розповсюджувачем.

Свято-Троицкий храм

(ул. Свердлова, 2-г, тел. +38 (0532) 56-14-68)

Икона сошествия Святого Духа

(молебен Святому Духу в среду в 12.00)

Икона свт. Николая Чудотворца с частицей мощей

(молебен свт. Николаю в четверг в 12.00)

Пантелеймоновский храм

(ул. Фрунзе, 64, тел. +38 (0532) 53-21-58)

Икона вмч. Пантелеймона с частицей мощей

(чтение акафиста вмч. Пантелеймону во вторник в 12.00)

Икона свт. Николая Чудотворца

(чтение акафиста свт. Николаю в четверг в 12.00)

Храм Святых мучениц Веры, Надежды и Любови

(проспект Первомайский, 23, тел. 2-16-59)

Ковчег с мощами свт. Иоасафа Белгородского

(чтение акафиста свт. Иоасафу Белгородскому в среду в 9.30)

Почаевская икона Божией Матери

(чтение акафиста за вечерним богослужением в воскресенье в 17.00)

Вознесенский храм

(ул. Зоряная, 2, тел. +38 (0532) 66-16-23)

Икона Божией Матери «Владимирская»

(чтение акафиста в воскресенье в 17.00)

Серафимовский храм

(ул. Героев Сталинграда, 1-б, тел. +38 (0532) 59-58-49)

Ковчег с мощами прп. Серафима Саровского

(чтение акафиста прп. Серафиму Саровскому за вечерним богослужением в воскресенье в 17.00)

Икона Богородицы «Неупиваемая чаша»

(чтение акафиста в среду в 9.30)

Икона Богородицы «Помощница в родах»

(чтение акафиста в пятницу в 9.30)

Кітасмо

Редакція газети «Відомості Полтавської єпархії» широко вітає клириків Полтавської єпархії з ювілейними датами, які вони святкували в грудні цього року:

protoієрея Стефана Палянциу, настоятеля Свято-Миколаївського храму селища Решетилівка, благочинного Решетилівського округу, з 50-річчям від дня народження, яке він святкував 28 грудня;

ігумена Макарія (Біліневича), насельника Спасо-Преображенського Мгарського чоловічого монастиря, з 40-річчям від дня народження, яке він святкував 9 грудня;

ієромонаха Даміана (Наріжного), насельника Спасо-Преображенського Мгарського чоловічого монастиря, з 40-річчям від дня народження, яке він святкував 26 грудня;

священика Віктора Петришиця, настоятеля храму Іоанна Предтечі села Радивонівка Великобагачанського району, з 40-річчям від дня народження, яке він святкував 9 грудня;

священика Миколая Ковальова, настоятеля Вознесенського храму селища Котельви, з 40-річчям від дня народження, яке він святкував 20 грудня;

protoієрея Григорія Голика, клірика Свято-Миколаївського Архієрейського подвір'я, духівника Полтавського Хрестовоздвиженського жіночого монастиря, з 20-річчям священицької хіротонії, яке він святкував 6 грудня;

ієромонаха Меркурія (Скрипкіна), ключаря храмів Полтавського Хрестовоздвиженського жіночого монастиря, з 10-річчям священицької хіротонії, яке він святкував 1 грудня;

protoієрея Михаїла Гетьмана, настоятеля Пантелеймонівського храму села Руденківка Новосанжарського району, з 35-річчям від дня народження, яке він святкував 7 грудня;

священика Андрія Твердохліба, клірика Андріївського храму Полтави, з 25-річчям від дня народження, яке він святкував 12 грудня;

диякона Димитрія Литвиненка, клірика Свято-Макаріївського кафедрального собору Полтави, регента Архієрейського чоловічого квартету, з 5-річчям дияконської хіротонії, яке він святкував 9 грудня.

Наши информационные ресурсы

Приглашаем посетить официальные сайты Полтавской епархии, Отдела религиозного образования, катехизации и миссионерства при Священном Синоде Украинской Православной Церкви, Полтавской Миссионерской Духовной семинарии:

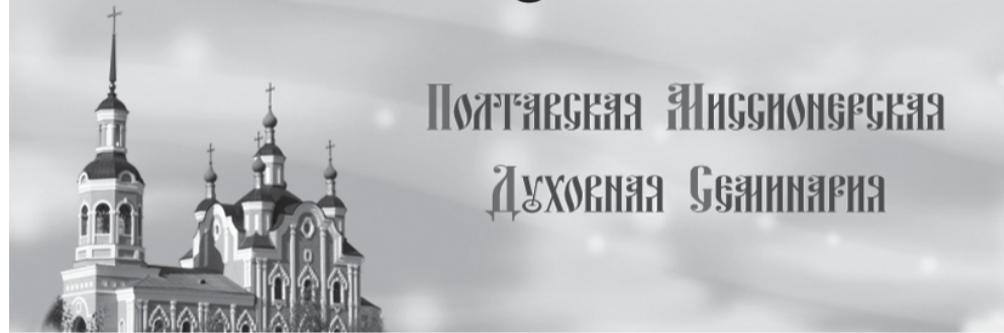
www.pravoslavie.poltava.ua

www.rokim.org.ua

www.missia.org.ua

Всеукраинский
ежемесячный
православный
журнал
«Мгарский колоколь»

Подписной индекс — 95227

Дивіться телепрограму «Вектори духовності»

В ефірі обласної телекомпанії «Лтава» кожного другого й четвертого вівторка місяця о 15.00, з повтором у найближчому неділі о 19.00, виходить духовно-просвітницька програма «Вектори духовності».

Автор програми й ведуча — Людмила Нестуля.

У створенні програми, з благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, бере участь співробітник єпархіального ін-

формаційного відділу священик Стефан Водяник.

Формат програми — бесіда ведучої зі священиком і гостем студії. Гости студії — відомі в Полтаві й області вчені, педагоги, психологи, лікарі, громадські діячі.

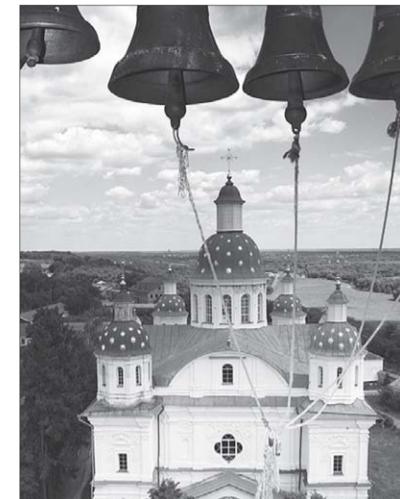
Учасники програми обговорюють актуальні соціальні й психологічні явища сучасності й розглядають їх крізь призму духовного світосприйняття.

Монастирі Полтавщини приймають паломників

Мгарський монастир

Древня обитель Полтавщины — Спасо-Преображенський Мгарський чоловічий монастир запрошує паломників піднести свої молитви до Господа і Його Пречистої Матері на цьому святому місці, ознайомитися з історією монастиря, дізнатися про життя пов'язаних із ним святих. При обителі діє готель для паломників.

Чекаємо Вас за адресою:
37536 Україна, Полтавська область,
Лубенський район, с. Мгар, Спасо-
Преображенський монастир.
Тел. (05361) 5-48-06.
Електронна адреса:
www.mgarsky-monastery.org

Великобудищанський монастир

У с. Писаревщина Диканського району відроджується Великобудищанський Свято-Троїцький жіночий монастир. Обитель чекає паломників, які хочуть помолитися й потрудитися во славу Божу й задля відбудови православної святині Полтавщини.

Адреса монастиря:
38522 Україна, Полтавська область,
Диканський район, с. Писаревщина,
вул. Лугова, 6.
Додаткову інформацію можна отримати в єпархіальному управлінні за тел. (0532) 59-59-91.
Тел. монастиря (05351) 9-45-42.
До монастиря можна доїхати автобусами «Полтава — с. Писаревщина», що відправляються від автостанції №3 м. Полтави (поряд з ТЦ «Київ») о 5.50, 8.15, 14.05, 17.30.

Хрестовоздвиженський монастир

Полтавський Хрестовоздвиженський жіночий монастир приймає паломників і людей, які хочуть потрудитися во славу Божу в стінах древньої обителі.

Настоятелька монастиря — ігуменя Сергія (Алексєєнко).
Престольне свято: 27 вересня.
Адреса монастиря:
вул. Свердлова, 2-г, м. Полтава,
36017, Україна.
Тел. (0532) 56-14-68.

Богослужіння

У храмі Всіх святих землі Полтавської

щосуботи звершується всеношна, яка починається о 18.00, щонеділі — Божественна Літургія о 8.00.

Зaproшуємо помолитися.

Храм знаходитьться у цокольному приміщенні управління

Полтавської єпархії за адресою:

Полтава, вул. Героїв Сталінграда, 1-б.

У тимчасовому храмі, що на місці будівництва Андріївської церкви

З благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, у тимчасовому храмі на місці будівництва Свято-Андріївської церкви в Полтаві (вул. Сінна, 3-а) щоденно звершуються богослужіння добового кола: вечірне богослужіння добового кола: вечірне богослужіння — о 18.00, Літургія — о 8.00.

Зaproшуємо всіх бажаючих помолитися на місці будівництва нового православного храму.

При спархіальному відділі благодійності та соціального служіння почав свою роботу центр «Благо»

З благословення Високопреосвященішого митрополита Полтавського і Миргородського Філіпа, з 15 жовтня 2012 року при відділі благодійності та соціального служіння Полтавської єпархії Української Православної Церкви діє центр «Благо».

Основні напрямки діяльності:
збір пожертувань — одягу, взуття, медикаментів, засобів гігієни тощо;
розподіл гуманітарної допомоги між категоріями громадян, яким потрібна допомога;

надання духовної підтримки;

інша допомога.

У Свято-Макаріївському кафедральному соборі знаходяться анкети для нужденних («Потрібна допомога!») і благодійників/волонтерів («Хочу допомогти!»).

Пункти збору та розподілу гуманітарної допомоги організовані в Свято-Макаріївському кафедральному соборі (м. Полтава, вул. Ляля Убийовок, 2) та Петро-Павлівському храмі (м. Полтава, мікрорайон Дублянщина, вул. Низова, 38).

Увага! Центр «Благо» має потребу у волонтерах і благодійниках.

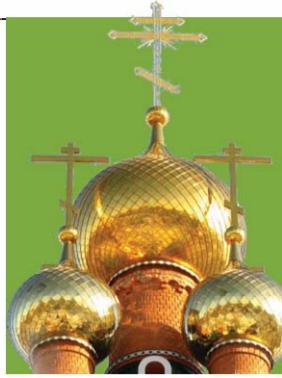
Контактні телефони:
(050) 259-40-83 (отець Андрій);
(099) 942-19-98 (Аліна);
(095) 156-62-98 (Ольга).

До відома настоятелів та парафіяльних рад

Епархіальний склад приймає недогарки свічок або перетоп із недогарків в обмін на свічки будь-якого розміру

Довідки за телефоном 59-57-64

В епархии работает паломническая служба

По благословению Высокопреосвященнейшего Филиппа,
митрополита Полтавского и Миргородского

Паломнические поездки в январе 2013 года

2–7 января Выезд: 17.00 Возвращение: 20.00	Полтава – Харьков – Белгород – Козельск – Дивеево – Задонск – Полтава (Выезд в 17.00 от Школы искусств (ул. Октябрьская, 35) и в 17.30 от Макарievского собора) Белгород: Преображенский кафедральный собор (моши святителя Иоасафа Белгородского) Козельск: Введенский ставропигиальный мужской монастырь Оптина пустынь, Казанская Амвросиевская женская пустынь в Шамардино Дивеево: Свято-Троицкий Серафимо-Дивеевский монастырь Задонск: Задонский Рождество-Богородицкий мужской монастырь	700 грн
12–13 января Выезд: 4.00 Возвращение: 20.00	Полтава – Святогорск – Изюм – Харьков – Полтава (Сбор паломников производится на удобной для Вас остановке по согласованию) Святогорск: Свято-Успенская Святогорская Лавра Харьков: Благовещенский кафедральный собор (моши святителя Афанасия Лубенского, святителя Мелетия Харьковского, священномученика Александра (Петровского))	180 грн
18–20 января Выезд: 18.00 Возвращение: 1.00	Полтава – Ровно (Городок) – Почаев – Полтава (Выезд в 18.00 от Макарievского собора) Городок: источник святой Анны Почаев: Свято-Успенская Почаевская Лавра	400 грн
26 января Выезд: 6.00 Возвращение: 20.00	Полтава – Козельщина – с. Дмитровка Кременчугского района – Комсомольск – Полтава (Сбор паломников производится на удобной для Вас остановке по согласованию) Козельщина: Козельщинский Рождество-Богородичный женский монастырь (чудотворный образ Божией Матери Козельщинский) с. Дмитровка: Антониево-Феодосиевский Потоцкий мужской монастырь Комсомольск: Николаевский собор	90 грн

В стоимость поездки включены трапеза и ночлег. Информация по телефонам: 65-45-48, 59-88-74, 65-49-54. Также возможны поездки под заказ группой или индивидуально.

Важливо

Шановні батьки!

У загальноосвітніх школах
Полтавської області
запроваджується
культурологічний предмет
духовно-морального спрямування
«Біблійна історія
та християнська етика»
для 1 – 11 класів
на факультативній основі.

Його викладання можливе за умови, якщо батьки школярів висловлють письмове бажання. Для цього необхідно написати відповідну заяву на ім'я директора школи.

Для того щоб предмет «Біблійна історія та християнська етика» був запроваджений як класний або міжкласний факультатив, його повинні вивчати мінімум вісім учнів.

Шановні батьки! Якщо ви прагнете виховати дітей духовними, високоморальними людьми, скористайтеся можливістю й потурбуйтесь про введення предмету «Біблійна історія та християнська етика».

Виходить у газетах:

Читайте щоп'ятниці «Православний вісник» —
додаток до «Відомостей Полтавської єпархії»

«Полтавський вісник»:
передплатний індекс — 61582

«Зоря Полтавщини»:
передплатний індекс — 61131

ВІДОМОСТІ ПОЛТАВСЬКОЇ ЄПАРХІЇ

Щомісячний часопис.

Засновник: Управління Полтавської єпархії Української Православної Церкви.

Свідоцтво про державну реєстрацію: 11359-232PR від 20.06.2006р.

Передплатний індекс: 01125.

Адреса редакції: вул. Героїв Сталінграда, 1-б, м. Полтава, 36040, Україна.

Телефон/факс: +380 (532) 55-22-28.

Електронна пошта: pravpoltava@ukr.net

Головний редактор:

митрополит Полтавський і Миргородський Філіпп.

Заступник головного редактора: Людмила Самойлова.

Прес-секретар, керівник прес-служби Полтавської єпархії:

ігумен Тихон (Васильєв).

Фото: ігумен Тихон (Васильєв), ієромонах Афанасій (Бідний),

Сергій Захаров.

Листування з читачами ведеться

тільки на сторінках газети.

Автори несуть відповідальність за точність

наведених даних.

Тираж номера: 8000 прим. Замовлення №1253312.

Газету надруковано: ТОВ «Видавничий дім «Кераміст», 69057, м. Запоріжжя, вул. Седова, 16. Тел.: (061) 228-10-30.